

Children and the Spaces Adjacent to the Home; an Overview of Persian-Language Research

ARTICLE INFO

Article Type Systematic Review

Author

Nina Ghaslani¹
Azadeh Aghalatif^{2*}
Marjan sadat Nemati³
Hamid Nadimi⁴

How to cite this article

Ghaslani, Nina and Aghalatif, Azadeh and Nemati³, Marjan sadat and Nadimi, Hamid. Children and the Spaces Adjacent to the Home; an Overview of Persian-Language Research. Urban Design Discourse. 2025; 6(2): 15-36.

doi.org/10.48311/UD.6.2.15

¹ Ph.D candidate in architecture, faculty of architecture and urbanism, Shahid Beheshti University

² Assistant professor, Department of Architecture, faculty of architecture and urbanism, Shahid Beheshti University

³ Associate professor, Department of Urban Planning, faculty of architecture and urbanism, Shahid Beheshti University

⁴ Professor, Department of Architecture, faculty of architecture and urbanism, Shahid Beheshti University

* Correspondence

Address: PhD in urban planning, Professor, Department of Urban Planning, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Email: f.habib@srbiu.ac.ir

ABSTRACT

Statement Problem: The space adjacent to the home, is the first important space where children communicate with the outside world. Research has been conducted in Iran and the world regarding children and these spaces, and each has looked at the subject from a different perspective.

Aim: The present article aims to analyze and interpret what has been published so far in Iran, and to prevent repetition and find existing research gaps, and conducts a systematic review of previous studies in the period 2007 to 2024.

Methods: Therefore, 50 articles were selected and reviewed based on the PRISMA guidelines, and by studying their structure and content, the current research vision was outlined.

Results and Conclusion: The results indicate an increasing volume of articles in the field of children and neighborhood. The content classification of the articles examined shows that most of the topics have not reached saturation and there is room for future research. Conducting a small number of studies on some topics and only in a specific context such as the route to school, not paying attention to children with special conditions, not paying attention to children's interaction in the context of spaces adjacent to the home with other children, youth, and the elderly, focusing a large number of studies on Tehran and a few other provincial centers, and not conducting research in other cities and villages, and not determining the age of the child studied in some studies are some of the problems with studies in this field.

Keywords: Child, Neighborhood, Residential open space, Shared spaces of residential complexes, Systematic review.

Article History

Received: 2025/02/22

Accepted: 2025/04/14

Revised date: 2025/02/22

کودک و فضاهای همجوار خانه؛ جستاری در پژوهش‌های فارسی‌زبان^۱

اطلاعات مقاله:

چکیده

نوع مقاله: مروری سیستماتیک

نویسندگان:

نینا قصلانی^۱

آزاده آقالطیفی^{۲*}

مرجان السادات نعمتی مهر^۳

حمیدندیمی^۴

نحوه استناد به این مقاله:

قصلانی، نینا و آقالطیفی، آزاده و مرجان السادات، نعمتی مهر و ندیمی، حمید. کودک و فضاهای همجوار خانه: جستاری در پژوهش‌های فارسی‌زبان. گفتمان طراحی شهری مروری بر ادبیات و نظریه‌های معاصر، ۶ (۲)، ۱۵-۳۶.

بیان مسئله: فضای همجوار خانه، به عنوان اولین فضای بااهمیت که کودکان با جهان خارج خانه ارتباط برقرار می‌کنند، می‌تواند به طور مستقیم بر رفتار، ادراک و تجربیات، تقویت تعامل و معاشرت با سایر کودکان و ارتقای روابط همسایگی مؤثر باشد. پژوهش‌هایی در ایران و جهان درباره‌ی کودک و این فضاها صورت پذیرفته و هریک از دیدگاهی متفاوت به موضوع نگریسته‌اند.

هدف: مقاله حاضر باهدف تحلیل و تفسیر آنچه تاکنون در ایران منتشر شده و پیشگیری از تکرار و یافتن شکاف‌های تحقیقاتی موجود، به بررسی کیفی و مرور نظام‌مند مطالعات پیشین در بازه زمانی ۱۳۸۶ تا ۱۴۰۳ پرداخته است.

روش: لذا تعداد ۵۰ مقاله که کودک و فضای همجوار خانه موضوع اصلی آنها بوده، بر اساس شکل پریزما انتخاب و بررسی شده و با مطالعه ساختار و محتوای آنها به ترسیم چشم‌انداز کنونی پژوهش‌ها، دست‌یافته است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج حاکی از حجم روزافزون مقالات در حوزه کودک و محله است. طبقه‌بندی محتوایی مقالات مورد بررسی نشان می‌دهد که اکثر موضوعات به حد اشباع نرسیده و جای کار برای پژوهش‌های آتی باقی است. انجام تعداد اندک مطالعات در برخی موضوعات و صرفاً در یک بستر خاص مانند مسیر مدرسه، عدم توجه به کودکان با شرایط ویژه، عدم توجه به تعامل کودکان در بستر فضاهای همجوار خانه با سایر کودکان، جوانان و سالمندان، تمرکز تعداد زیادی از مطالعات بر شهر تهران و چند مرکز استان دیگر و عدم انجام پژوهش در سایر شهرها و روستاها و عدم تعیین سن کودکی مورد مطالعه در برخی پژوهش‌ها از جمله برخی از مشکلات مطالعات در این زمینه هستند.

واژه‌های کلیدی: کودک، محله، فضای باز مسکونی، عرصه میانی مجتمع مسکونی، مرور نظام‌مند.

* نویسنده مسئول:

دکتر آزاده آقالطیفی

نشانی: استادیار گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهیدبهشتی ایمیل: a_aghlatifi@sbu.ac.ir

تاریخ مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱/۲۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۲/۴

حق چاپ © ۲۰۲۵، انتشارات دانشگاه تربیت مدرس. این مقاله با دسترسی آزاد تحت شرایط مجوز بین‌المللی Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 منتشر شده است که به اشتراک‌گذاری (کپی و توزیع مجدد مطالب در هر رسانه یا قالبی) و انطباق (بازترکیب، تغییر شکل و بازسازی بر اساس محتوا) را اجازه می‌دهد.

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری (در حال انجام) نویسنده اول، تحت عنوان «مکان خاطره کودکی (پژوهشی بر مبنای خاطرات بزرگسالان از محله کودکی در شهر سمنان)» به راهنمایی اساتید سرکار خانم دکتر آقالطیفی و جناب آقای دکتر حمید ندیمی و مشاوره خانم دکتر مرجان السادات نعمتی مهر می‌باشد.

۱. مقدمه

بر اساس تخمین سازمان ملل متحد تا سال ۲۰۲۵ حدود ۶۰ درصد از کودکان در شهرها زندگی می‌کنند [۱]. دوران کودکی معمولاً به عنوان دوره رشد اجتماعی در زندگی کودک تصور می‌شود. شخصیت کودک با ارزش‌های جامعه‌ای که در آن متولد می‌شود، شکل می‌گیرد. کودکان در جامعه‌ای متولد می‌شوند که قدرت تغذیه، پشتیبانی و محافظت از آنها، یا حتی نادیده گرفتن و ناامید کردن آنها را می‌تواند داشته باشد. به عبارت دیگر، جامعه منبع هویت اجتماعی و فردی متمایز آنهاست [۲]. پژوهش در زمینه فضاهای شهری به‌ویژه فضاهای مخصوص کودکان امری ضروری است؛ چرا که شهر ایرانی پس از گذار از شهر سنتی به مدرن دچار تحولاتی نامطلوب گردید که بسیاری از آنها همچنان بر کالبد زنده شهر و فرهنگ ما ایرانیان باقیمانده است. کودک نیازمند محیطی است که آن را مخاطب قرار دهد؛ محیطی که او را به چالش وادارد؛ توجه او را جلب کند و محیطی آموزش‌دهنده بوده و کودک از آن بیاموزد. کشش به سمت مکان، کودک را به کشف آن مکان وسوسه کند؛ به‌طوری‌که کودک قادر به توسعه اطلاعات و استعدادهایش باشد [۳]. لذا لزوم توجه به محیط کالبدی، مکان‌های مورد استفاده کودک و حضور کودک در این مکان‌ها، در راستای تعامل هرچه بیشتر و عمیق‌تر کودک با محیط ضرورت می‌یابد. محیط‌های همجوار خانه، بعد از خانه اولین بستر اجتماعی است که کودک وارد آن می‌شود. در حال حاضر، محیط‌های مسکونی خارج خانه، نقش کمرنگ‌تری در زندگی ساکنان ایفا می‌کنند. کودکان نیز از این موضوع مستثنا نبوده و تجربه‌های آنها از زندگی در محیط مسکونی نسبت به گذشت بسیار تغییر کرده است. عدم ارتباط مناسب با بافت اجتماعی و کالبدی محیط مسکونی منجر به تنهایی کودک، دوری از همسالان و عدم هویتی با مکان می‌گردد. به طور ایده‌آل، همسایگی‌ها و محیط‌های مسکونی، باید مکان‌هایی اجتماعی، جذاب جهت حضور فعال و در عین حال به یاد ماندنی برای کودکان باشند جامعه محله به‌عنوان یکی از واحدهای اصلی مواجهه فرد با بخشی از شهر [۴] و همچنین به عنوان محیط با اهمیت برای کودکان، به‌عنوان اولین مکانی که کودکان با جهان خارج خانه ارتباط برقرار می‌کنند [۵]، می‌تواند به‌طور مستقیم بر رفتار، ادراک و تجربیات ساکنان، تقویت تعامل و معاشرت با سایر کودکان، ارتقای روابط همسایگی [۶، ۷، ۸، ۹] مؤثر باشد. از طرفی برای چندین دهه، رابطه بین سلامت فیزیکی و محله مورد مطالعه قرار گرفته است [۱۰ و ۱۱]. علاوه بر موارد فوق، تأثیر ویژگی‌های محیطی محله بر رشد سالم کودکان اثبات شده است [۴]. یک محله با کالبد با کیفیت می‌تواند بر رشد ذهنی، اجتماعی و هوشی کودک تأثیر مثبت داشته باشد [۱۲]. مهارت‌های جسمی، عاطفی، اجتماعی و شناختی کودکان در محیط محله هنگام بازی

از طریق تعامل با محیط، یادگیری و تعامل با دیگران رشد می‌کند. کاهش چنین فعالیت‌هایی ممکن است اثرات منفی قابل توجهی بر رشد سالم کودکان داشته باشد [۱۳، ۱۴ و ۱۵]. از طرفی کودکان در محله می‌توانند حقوق اولیه خود مانند حق کشف دنیای اطراف خود را به صورت ایمن و مستقل انجام دهند [۱۶، ۱۷ و ۱۸].

پژوهش‌هایی در ایران و جهان در رابطه با کودک و فضاهای همجوار خانه صورت پذیرفته و هریک از دیدگاهی متفاوت به موضوع نگریسته‌اند. مقاله حاضر باهدف تحلیل و تفسیر آنچه تاکنون در ایران منتشر شده و نیز برای پیشگیری از تکرار در این زمینه و یافتن شکاف‌های تحقیقاتی موجود، به بررسی مطالعات انجام شده، پرداخته است.

سؤال‌هایی که در این تحقیق برای پاسخگویی دنبال می‌شوند، شامل موارد زیر است:

- سیر انتشار و تحول پژوهش‌های علمی در حوزه کودک و فضاهای همجوار خانه در ایران به لحاظ ساختار و محتوا چگونه بوده است؟

- راهکارهای پیشنهادی برای پژوهش‌های آینده مرتبط با حوزه مربوطه بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر کدام‌اند؟

۲. تعاریف مفاهیم مرتبط

۲-۱. کودک

طبق تعریف فرهنگ معین، کودک به معنای صغیر، کوچک، فرزندی که به بلوغ نرسیده و یا طفل آورده شده است [۱۹]. در فرهنگ میراث آمریکایی نیز مراد از کودک شخصی است که بین تولد تا دوران بلوغ قرار دارد [۲۰]. تعاریف متعددی برای دوران کودکی توسط نظریه‌پردازان حوزه‌های مختلف مطرح شده است. کودک در بازه سنی ۶ تا ۱۲ سال در کنار تربیت رسمی در مدرسه، رسانه‌های جمعی و پرورش در خانه، بیشترین تماس را با محیط بلافاصله از خانه دارد [۳]. در ایران طبق تبصره ۱ ماده ۱۲۱۰ مصوب سال ۱۳۶۰، کودک فردی است که بالغ نشده باشد. لذا سن بلوغ برای پسران ۱۵ سال تمام و برای دختران ۹ سال تمام قمری است [۲۱].

۲-۲. فضاهای همجوار خانه

محله یکی از عناصر اصلی کالبد شهری و عامل حفظ تعادل زندگی اجتماعی در شهرها است [۲۲]. محله‌ها از دیر باز به عنوان هسته اصلی کالبد شهرها و مهم‌ترین اجزای عملکردی جغرافیایی شهرها محسوب می‌شده‌اند [۲۳]. محله قلمرویی اجتماعی-فضایی برای حضور، روابط اجتماعی و حضور ساکنین فراهم می‌کند. در نگاهی ایده‌آل، حس خانواده‌ها به محله مانند حس آنها به خانه است. از

مهمی در ایجاد ارتباط انسان با طبیعت و کاهش استرس‌های محیطی ایفا می‌کنند. بهینگی در طراحی این فضاها به‌گونه‌ای که امکان تعامل حداکثری کاربر و فضا برقرار شود از جمله مواردی است که در برنامه‌ریزی جهت این دست از فضا اهمیت ویژه دارد [۳۷]. فضاهای باز با ایجاد بستر مناسبی جهت شکل‌گیری زندگی اجتماعی، افزایش معناداری و کیفیت فضایی می‌گردد [۳۸].

۳. روش انجام تحقیق

از آنجا که هدف این پژوهش شناسایی، نمایه‌کردن منابع حوزه پژوهش و جمع‌آوری نظام‌مند داده‌ها، تحلیل و تفسیر آنچه تاکنون در ایران منتشر شده و نیز یافتن شکاف‌های تحقیقاتی موجود است، تلاش شده از فهرست بیانیه پریزما جهت جمع‌آوری داده‌ها و غربالگری مستندات استفاده شود. پریزما دستورالعملی است به‌منظور علمی‌سازی و شفاف‌کردن روند کار و گزارش نویسندگان مقالات مروری. این بیانیه چک‌لیستی را با ۲۷ گزینه ارائه می‌دهد. در این روش از «شکل پریزما» برای به‌تصویر کشیدن مراحل مختلف بررسی متون و داده‌ها استفاده می‌شود. این شکل اطلاعات در مورد تعداد مستندات مشخص شده در پایگاه‌های جستجو، تعداد مطالعاتی که وارد و یا حذف شده‌اند و همچنین اطلاعات مربوط به دلایل کنار گذاشته شدن آن‌ها را مشخص می‌کند [۳۹ و ۴۰]. در همین راستا معیارهای شمول و عدم شمول مقالات در مراحل غربالگری عبارتند از: مقالات انتخابی می‌بایست دو حوزه کودک و فضاهای همجوار خانه را بر مبنای واژگان کلیدی جستجو در بگیرند، به زبان فارسی نوشته شده و در نشریات علمی پژوهشی مورد تایید وزارت علوم^۱ به چاپ رسیده باشند^۲. لذا اگر مقاله‌ای به زبان فارسی نبوده، تنها بخشی از متن آن در دسترس باشد و یا در نشریات علمی پژوهشی منتشر نشده باشد از لیست بررسی حذف خواهند شد.

مطابق با نمودار ۱، فرآیند پژوهش با طرح سؤال آغاز شده و انتخاب نمونه مورد مطالعه بر مبنای جستجوی اینترنتی واژه‌های مرتبط با موضوع در پایگاه‌های داده علمی-تخصصی می‌گیران و SID بدون محدودیت زمانی صورت گرفته است و منابع به دست آمده مربوط به سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۴۰۳ بوده‌اند. با بهره‌گیری عبارت‌های جستجوی "محله" و "کودک"، "همسایگی" و "کودک"، "فضای باز" و "کودک"، "مجتمع مسکونی" و "کودک"، "فضای مابین" و "کودک"، "فضای بینابینی" و "کودک"، "عرصه میانی" و "کودک"، جستجو در پایگاه‌های مربوطه انجام شد. در مرحله بعد عناوین موجود جهت ساماندهی، وارد نرم‌افزار اندنوت شده و پس از غربال اولیه بر مبنای عنوان و چکیده و همچنین حذف

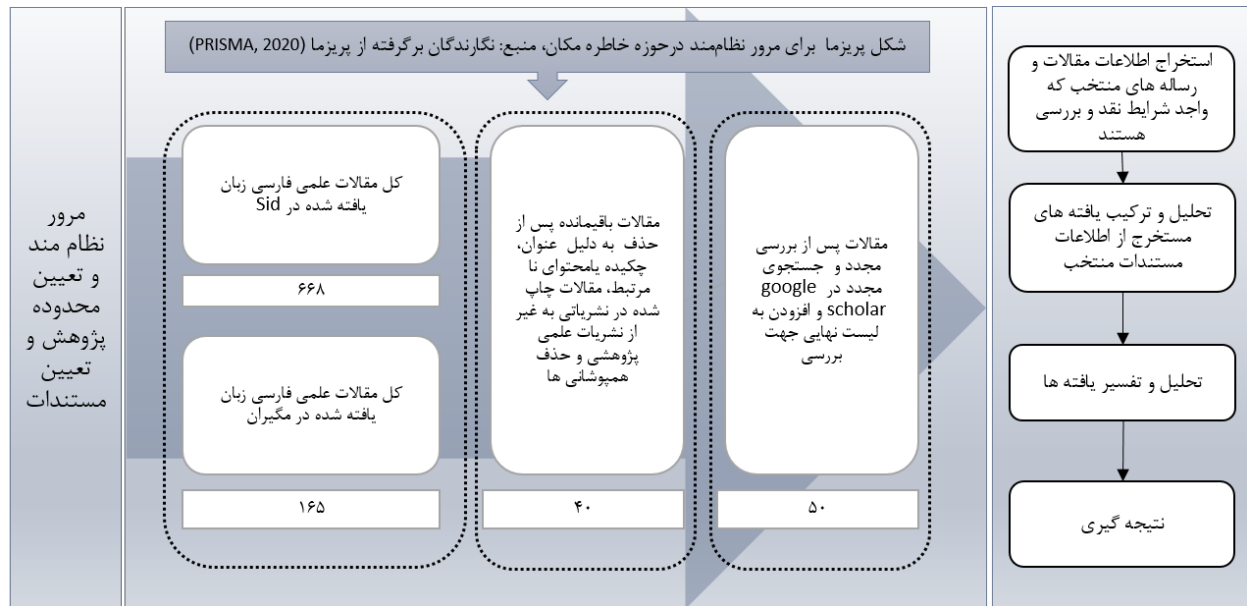
نظر اجتماعی، محله از همبستگی، تجمع و معاشرت افراد به وجود می‌آید [۲۴]. محله عبارت است از خانه‌های همجوار هم در یک همسایگی خاص [۲۵]. همسایگی، به عنوان یک حوزه جغرافیایی خاص و شامل مجموعه‌ای از شبکه‌های اجتماعی می‌شود. همسایگی، فضایی واحد است که در آن تعامل چهره به چهره و برخورد اجتماعی رخ می‌دهد [۲۶]. محله، ارزش اجتماعی خود را از کارکردهایی حیاتی و ویژه به دست می‌آورد: نشاط، یکپارچگی و انسجام، تعلق خاطر، هویت، روابط اجتماعی، آرامش و شادابی، نظارت اجتماعی، میانجی روابط خانواده، نهادهای اجتماعی و شهر، بسترگفت‌وگو و تعمیق روابط انسانی [۲۷]. محله قسمت نسبتاً بزرگی از شهر است که خصوصیتی مشابه و یکدست دارد. این خصوصیات در سرتاسر محله ادامه دارد و با پایان محله، قطع می‌شود. هر اندازه این وجوه تشابه بیشتر باشد محله وحدت بیشتری خواهد داشت [۲۸]. محله از تجمع، پیوستگی، معاشرت، روابط محکم همسایگی و اتحاد غیر رسمی میان گروهی از مردم به وجود می‌آید [۲۹].

مجتمع‌های مسکونی یکی از پیچیده‌ترین و مهم‌ترین عملکردهای معماری هستند که بر نوع رفتار و روابط ساکنین تأثیرگذارند [۳۰]. در دنیای امروزی با توجه به مشکلات شهرنشینی، الگوی زندگی و تراکم ساختمانی، عرصه میانی مجتمع‌های مسکونی از جمله فضاهای مهمی است که کودک می‌تواند پس از مدرسه، زمانی را به گذران اوقات فراغت و تعاملات اجتماعی در آن اختصاص دهد [۳۱]. عرصه میانی مجتمع‌های مسکونی بخشی از سکونت است که انسان را برای انتقال از حریم شخصی و خلوت خود به عرصه عمومی و محل بروز هیجانات و فعالیت‌های اجتماعی آماده می‌کند [۳۲]. این عرصه میان جهان درون و بیرون خانه و به مثابه فضای انتقال میان خیابان و خانه در نقش اتصال‌دهنده فضاهای خصوصی و عمومی است [۳۳].

فضای باز (مابین) مجتمع‌های مسکونی مفهوم جدیدی است که ماحصل زندگی جمعی و مجتمع نشینی امروزی است که جایگزین حیاط‌های خصوصی شده است. گرچه از لحاظ ماهوی و شکلی تفاوت‌های بسیاری برای این دو وجود دارد، اما از نظر عملکردی انتظار می‌رود کارکردی مشابه و کاملتر داشته باشد [۳۴]. این فضا به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر مجتمع‌های مسکونی، از نظر روابط اجتماعی و ساختار و منظر شهری حائز اهمیت است. در واقع فضاهای باز مسکونی به نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی هستند و موجب فراهم آمدن موقعیت‌هایی برای رشد خلاقیت، زمینه معاشرت و تعامل اجتماعی ساکنین می‌شود [۳۵]. فضاهای باز ساختمان‌های مسکونی بستر پیوند ساکنان با طبیعت و محل گذران اوقات فراغت در مکان بیرونی بلافصل خانه است [۲۶]. این فضاها علاوه بر عملکردهای زیست‌محیطی و اقلیمی رسالت

۱. پرتال نشریات علمی، معاونت پژوهشی / دفتر سیاستگذاری و برنامه ریزی امور پژوهشی <https://journals.msrt.ir>

۲. به دلیل قابل دسترس بودن، کیفیت، بررسی دقیق و چندباره توسط متخصصان (داوران، نویسندگان و هیات تحریریه)

نمودار ۱: فرآیند انجام پژوهش

شهرسازی پایدار و مطالعات شهری به‌ترتیب بالاترین سهم را در چاپ مقالات مرتبط با خاطره داشته‌اند.

بررسی سیر زمانی مقالات منتشر شده (نمودار ۲)، نشان‌دهنده چند نکته در این زمینه است؛ سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ به‌عنوان پرکارترین سال‌ها از حیث تعداد مقالات (۵ پژوهش) منتشر شده، خودنمایی می‌کنند و از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ هیچ مقاله‌ای در این زمینه کار نشده است.

پراکندگی جغرافیایی: بررسی‌ها نشان می‌دهد که از تعداد ۵۰ منبع مورد بررسی ۴۸ مورد به شهر مورد بررسی اشاره و تنها ۲ مورد فاقد آن بوده‌اند. بیشترین تعداد پژوهش‌ها در کلان‌شهرهای تهران (۱۷ پژوهش)، مشهد (۸ پژوهش) و تبریز (۵ پژوهش) بوده‌اند.

حوزه تخصص پژوهشگران: مطابق نمودار ۴، بیشترین تعداد نویسندگان، متخصصان حوزه شهرسازی و پس از آن معماری بوده‌اند که بیشترین حجم مقالات را به خود اختصاص داده‌اند.

از طرفی فضای همجوار خانه در پژوهش‌ها با نگاه‌های متفاوتی مورد بررسی قرار گرفته است. اکثریت پژوهش‌ها (۳۹ پژوهش) این فضا را محله در نظر گرفته‌اند و برای آن مرز و محدوده‌ای قائل نشده‌اند. تعداد اندکی نیز عرصه میانی و فضای باز مجتمع‌های مسکونی را مورد مطالعه قرار داده‌اند.

۴-۲. بررسی محتوای پژوهش‌ها

بر اساس دسته‌بندی اطلاعات هر پژوهش و کدگذاری آنها که بیشتر بر مبنای عنوان، کلیدواژگان، سؤال و هدف پژوهش و نتایج

عناوین تکراری، ۴۰ مقاله انتخاب شدند که دقیقتر مورد بررسی قرار گیرند. جهت اطمینان از قلم نیفتادن پژوهش‌های مرتبط و جستجوی مقالاتی که در دو پایگاه فوق‌الذکر نمایه نشده‌اند، جستجو با واژگان و عبارات مربوطه در گوگل اسکالر نیز انجام شد و در نهایت ۵۰ مقاله جهت بررسی نهایی برگزیده شدند.

در مرحله بعد جدولی به‌منظور استخراج و دسته‌بندی اطلاعات هر مقاله به ترتیب سال انتشار طراحی شده (جدول ۲) و پس از استخراج داده‌ها، تحلیل و تفسیر یافته‌ها به روش کدگذاری در نرم‌افزار MAXQDA20 و قراردادن مطالب در گروه‌های مشابه صورت گرفت.

۴. یافته‌ها

در این بخش ساختار و محتوای مقالات مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

۴-۱. بررسی ساختار مقالات

منابع از دیدگاه زمان و فراوانی، نمونه‌های موردی و پراستنادترین منابع بررسی شده‌اند.

انتشارات و بازه‌های زمانی نشر مقالات: در این پژوهش ۵۰ مقاله انتخاب و بررسی شده‌اند. از این تعداد، ۲ مقاله برگرفته از طرح پژوهشی، ۷ مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، ۱۱ مقاله برگرفته از رساله دکتری و مابقی مقاله‌های مستقل بوده‌اند. مقالات برگرفته از نشریات در گروه علمی هنر و معماری (۳۲ مقاله) و علوم انسانی (۱۷ مقاله) بوده‌اند و تنها یک مقاله در گروه علمی فنی و مهندسی به چاپ رسیده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد سه نشریه معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، معماری و

جدول ۱: لیست پژوهش‌های منتخب جهت بررسی

کد	پژوهش	کد	پژوهش
۱	بشیری، م.، پور، ع. ا. س.، رضانی، ح. (۱۴۰۳). ارزیابی الگوی سفرهای تحصیلی در مقاطع ابتدایی و پیش دبستانی و تاثیر آن بر خصوصیات رفتاری و اجتماعی کودکان با رویکرد شهر دوستدار کودک و پیاده مداری، مورد مطالعاتی: محله شهرآرای تهران. نشریه معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۷(۴۶)، ۱۴۳-۱۵۵	۲	فصیحی، ح. ا.، پریزادی، ط.، و بخشایش، ص. آ. (۱۴۰۳). رویکرد حق به شهر در محله‌های دوستدار کودک مطالعه موردی: محله خواجه نظام‌الملک تهران. فصلنامه شهر پایدار، ۷(۲)، ۹۵-۱۱۲.
۳	عابدینی، ع.، حسین‌زاده، ر.، و بلالی، م. (۱۴۰۳). "ارتقای فضاهای شهری دوستدار کودک بر مبنای مدل حق به شهر مطالعه موردی: محله سرداران ارومیه". مجله شهر پایدار، ۷(۳)، ۳۹-۵۸.	۴	کمالی، م.، صالحی مرزيجرانی، س. و تیموری، م. (۱۴۰۳). تبیین کاربست رویکرد شهر دوستدار کودک در طراحی فضای باز مجتمع مسکونی مهر جهت ارتقا امنیت کودکان نمونه مطالعاتی: مسکن مهر وحدت شیراز. معماری و شهرسازی پایدار، ۱۲(۱)، ۱۵۱-۱۶۶.
۵	کفشگری، ص. م.، نظیف، ح. (۱۴۰۳). شناسایی و ارزیابی عوامل کالبدی مؤثر بر قابلیت حضورپذیری فضای باز مجتمع‌های مسکونی برای کودکان ۳ تا ۶ ساله. نشریه معماری و شهرسازی ایران، ۱۵(۲۷)، ۱۹۱-۲۰۴.	۶	عابدی، ش.، حنایی، ت. (۱۴۰۳). واکوی نقش نشانه‌ها در رفتار مسیریابی کودکان ۱۴-۱۰ با تأکید بر هوش هیجانی نمونه موردی محله سجاد. نشریه جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۱۱(۱)، ۱۳۵-۱۵۲.
۷	علی کانی، س.، علیپور، پ. و نوری، س. ع. (۱۴۰۲). شناسایی و اولویت‌بندی کیفیات محیطی مؤثر بر جنبه‌های تکاملی کودکان ۶ تا ۱۲ سال در فضای شهری (نمونه موردی: محله دارآباد تهران). معماری و شهرسازی پایدار، ۱۱(۲)، ۴۰-۱۷.	۸	منصورحسینی، ن.، جوان‌فرزنده، ع.، مطلبی، ق. و یعقوبی، م. (۱۴۰۲). نقش قابلیت فضاهای باز بر الگوهای فعالیت‌های گروه‌های سنی مختلف، مورد مطالعاتی: مجتمع مسکونی اکباتان. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۶(۴۳)، ۲۶۱-۲۸۳.
۹	روشن‌دل، ت.، بهرامی، ب.، سعیدی، م.، و عرفانی، گ. (۱۴۰۲). ویژگی‌های محیطی مؤثر بر تحرک و فعالیت فیزیکی کودکان در محله از نگاه آنان: مطالعه موردی: شهر مشهد. نشریه مطالعات شهری، ۱۳(۴۹)، ۱۶-۳.	۱۰	شجاعی، م.، توسلی، ا.، و موسوی، ح. (۱۴۰۲). تحولات محله‌های شهری و تجربه دوران کودکی مادران و دختران ساکن در شهر تهران. نشریه مسائل اجتماعی ایران، ۱۴(۲)، ۱۰۳-۱۲۷.
۱۱	فرخی، ش.، شمیرانی، س. م.، و صدرآباد، س. ج. (۱۴۰۲). سنجش و تحلیل مشارکت کودکان و نوجوانان در شکل‌گیری محلات دوستدار کودک: مورد مطالعه: محله پونک جنوبی در کلان شهر تهران. فصلنامه برنامه ریزی توسعه کالبدی، ۸(۳۰)، ۳۳-۶.	۱۲	فرهادی، م.، شهبازیان، آ.، و زاده، ت. ا. (۱۴۰۲). حق برشهر کودکان (مقایسه در دو منطقه برخوردار و نابرخوردار شهر کرمانشاه). فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۱۲(۳)، ۴۴۷-۴۶۲.
۱۳	گیلو، ش. س.، قربانی، ر.، و تیموری، ا. (۱۴۰۲). سنجش و ارزیابی وضعیت محلات شهر اردبیل از نظر مؤلفه‌های شهر دوستدار کودک. نشریه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، ۸(۲۷)، ۴۷-۸۲.	۱۴	عابدی، ش.، و مفرد، س. س. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر نشانه‌های شهری بر مسیریابی کودکان (نمونه مورد مطالعه: محله سجاد مشهد). نشریه مطالعات شهری، ۱۱(۴۳)، ۸۷-۹۸.
۱۵	میرصفا، م.، طالبی، ز.، و ارثی، م. ک. (۱۴۰۱). چارچوب کیفی برنامه‌ریزی و طراحی عرصه‌های میانی مجتمع‌های مسکونی برای ارتقای استقلال حرکتی کودکان (نمونه موردی: شهر تهران). نشریه مطالعات شهری، ۱۱(۴۴)، ۷۸-۶۳.	۱۶	بهتاش، م. ف.، و سرلک، س. (۱۴۰۰). ساماندهی میدان گل‌ها محله مرزداران، با رویکرد شهر دوستدار کودک در جهت سلامت روان کودکان. نشریه معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۴(۳۴)، ۱۸۳-۱۹۱.
۱۷	حنایی، ت. و عابدی، ش. (۱۴۰۰). بازشناسی عوامل مؤثر بر ادراک کودکان ۱۲-۹ سال با استفاده از خوانش نقشه‌های شناختی نمونه موردی محله لشگر مشهد. معماری و شهرسازی پایدار، ۹(۱)، ۲۱۶-۲۰۵.	۱۸	حسینی، آ.، صالحی‌نیا، م.، شفایی، م.، و صالح صدق‌پور، ب. (۱۴۰۰). محیط‌های محرک بازی کودک: عوامل مؤثر بر انگیزش بازی کودک در عرصه میانی مجتمع‌های مسکونی. معماری و شهرسازی پایدار، ۹(۱)، ۱۳-۲۶.
۱۹	حسینی، آ.، نیا، م. ص.، شفایی، م.، و پور، ب. ص. ص. (۱۴۰۰). مدل علی روابط متغیرهای کالبدی- عملکردی معماری و انگیزش بازی کودک در عرصه میانی مجتمع‌های مسکونی. نشریه مرمت و معماری ایران، ۱۱(۲۷)، ۱۹-۳۲.	۲۰	عابدی، ش.، حنایی، ت.، و گل‌مکانی، ز. ب. (۱۴۰۰). تحلیل الگوی مسیریابی کودکان ۱۰ تا ۱۴ سال با تأکید بر رشد شناختی (نمونه موردی محله لشگر قاسم‌آباد). نشریه جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۱۸(۱)، ۷۷-۹۹.
۲۱	کریمی، ف.، و صدرآباد، س. ج. (۱۴۰۰). بررسی و تحلیل میزان بهره‌مندی فضای باز مجتمع‌های مسکونی از رویکرد شهر دوستدار کودک و ارتقا آن با مشارکت کودکان: نمونه مطالعاتی: مجتمع امین شهر یزد. نشریه دانش شهرسازی، ۵(۲)، ۷۸-۶۳.	۲۲	محبی، ر.، شیشوان، م.، ک.، خیابوی، س. ح.، و نصیری، ن. (۱۴۰۰). تبیین و بررسی میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های چیدمان فضایی بر امنیت کودکان با تأکید بر برنامه‌ریزی بهینه شهری (مطالعه موردی: پارک‌های محله‌ای منطقه ۲ شهرداری تهران). فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۱(۱)، ۴۰۷-۴۲۵.
۲۳	براتی، م.، زواره، م. ف.، و ممدوحی، ا. (۱۳۹۹). تحلیلی بر ارتباط سنجه‌های قابلیت پیاده روی مسیر با پیاده روی کودکان به مدرسه. نشریه مهندسی عمران امیرکبیر، ۵۳(۱۰)، ۱۰۵.	۲۴	حسینی، آ.، نیا، م. ص.، شفایی، م.، و پور، ب. ص. ص. (۱۳۹۹). اصول طراحی عرصه میانی مجتمع‌های مسکونی برای انگیزش بازی کودک. مجله صفا، ۳۱(۹۲)، ۶۹-۸۲.
۲۵	هریس، م. پ.، و طرف، ا. ع. ز. (۱۳۹۹). تدوین اصول طراحی محله‌ی دوستدار کودک با رویکرد تقویت حس اجتماعی کودکان (نمونه‌ی موردی: محله‌ی رشدیه تبریز). نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۵(۷۵)، ۷۷-۸۹.	۲۶	احمدی، م.، صرامی، ح.، غیور، ح.، و هابیرايطيان، و. (۱۳۹۸). ارزیابی نقش ساختار شهر کودک در تحقق‌پذیری توسعه محلات مطالعه موردی: محلات شهر یزد. فصلنامه شهر پایدار، ۲(۴)، ۳۱-۴۵.
۲۷	تراشکار، س. ت.، و پرتوی، پ. (۱۳۹۸). مؤلفه‌های مؤثر بر مشارکت کودکان در فرایند تهیه و اجرای طرح‌های توسعه محله‌ای (مورد پژوهی: محله سرشور مشهد). نشریه مطالعات شهری، ۸(۳۰)، ۱۷-۲۸.	۲۸	خرمشاد، م.، و صفوی، س. (۱۳۹۸). تدوین اصول طراحی فضاهای بازی کودکان در مقیاس محله با تأکید بر احیای بازی‌های بومی ایرانی: مطالعه موردی: محله باغ فیض شهر تهران. نشریه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۹(۳۶)، ۳۳-۳۴.

ادامه جدول ۱: لیست پژوهش‌های منتخب جهت بررسی

کد	پژوهش	کد	پژوهش
۲۹	ضرغامی، ا. باقری، ح. (۱۳۹۷). شناسایی مؤلفه‌های مکان دوستدار کودک در محلات مسکونی. هویت شهر، ۳۷(۱۳)، ۱۰۵-۱۱۶.	۳۰	پارسا، پ.، میرغلامی، م.، و بگلو، م. ق. (۱۳۹۷). شهر مربی کودک: بازتولید الگوی شهر دوستدار کودک در بستری ایرانی اسلامی. نشریه پژوهش‌های معماری اسلامی، ۱۷(۱)، ۱۰۹-۱۲۷.
۳۱	سالاری پور، ع. ا. س. (۱۳۹۷). بررسی فرایند دلبستگی کودکان به محله با استفاده از شیوه عکاسی توسط ساکنین؛ مطالعه محله گلزار شهر رشت. نشریه دانش شهرسازی، ۲۳(۱)، ۲۳-۳۹.	۳۲	بهرامپور، ع. ب.، و افضل، ع. ا. م. (۱۳۹۷). نقش مولفه «ایمنی و امنیت» فضاهای شهری در حضورپذیری کودکان؛ مطالعه موردی: محله فاطمی در منطقه ۶ تهران. نشریه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۹(۲۳)، ۳۹-۴۹.
۳۳	عبداله‌زاده، ع. سرورزاده، ک. و محمدی، ز. (۱۳۹۷). مطالعه کارکرد امنیت در بافت‌های تاریخی با رویکرد شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: محله بالا کفت بالا شیراز). نشریه مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۵(۱۷)، ۲۵-۲۰.	۳۴	اقبال مقدم، ر.، زارعی، م. (۱۳۹۷). تدوین راهکارهای بهینه جهت ایجاد امنیت محیطی برای کودکان با محوریت شاخص‌های فضای مطلوب کودک (موردپژوهی: محله عودلاجان). فصلنامه مدیریت شهری، ۱۰(۲۳)، ۷۱-۸۳.
۳۵	دانشپور، س. ع.، و پور، ع. ا. س. (۱۳۹۶). اولویت‌بندی راهبردهای ارتقای دلبستگی کودکان به محله گلزار شهر رشت با استفاده از QFD. مجله مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۲(۳۸)، ۱۱۹-۱۳۷.	۳۶	زارعی، ف.، اهنی، س.، و صالحی، ا. (۱۳۹۶). بررسی محله کودک محور در بافت‌های سنتی و جدید با تأکید بر عوامل کیفی، نمونه موردی: سنندج. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۰(۲۱)، ۳۳۳-۳۳۶.
۳۷	دانشپور، س.، کار، ع. ن.، و پور، ع. ا. س. (۱۳۹۵). مقایسه ارتباط کودک با محله در محله‌های سنتی و جدید (مطالعه موردی: محله‌های ساغریسازان و گلزار شهر رشت). نشریه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۷(۲۷)، ۵-۱۶.	۳۸	آزادی، م.، پور، م. ت.، و نسیمی، ص. (۱۳۹۵). بررسی دلبستگی به مکان در میان کودکان (نمونه موردی: محله بازارچه قصر دشت شیراز). نشریه معماری و شهرسازی ایران، ۸(۱۳)، ۱۶۵.
۳۹	تیربند، م.، نجاتیان، ا.، و بهمنیاری، س. (۱۳۹۴). نقش پارک‌های کودک در هویت‌بخشی اجتماعی به فضاهای شهری (مطالعه موردی: پارک محله راهنمایی شهر یاسوج). فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۶(۱)، ۱۱۳-۱۲۱.	۴۰	منش، ف. م.، منش، ک. ر.، کیانی، م. (۱۳۹۴). تبیین رابطه کیفیت فضای باز مسکن و میزان اضطراب کودکان بر مبنای نظریه رشد اریکسون (مطالعه موردی: مجتمع‌های مسکونی در تهران). فصلنامه هویت شهر، ۱۰(۲۷)، ۸۵-۹۸.
۴۱	شرقی، ع. و بن مولان، س. (۱۳۹۳). شباهت‌ها و تفاوت‌های رضایتمندی بزرگسالان و کودکان از فضاهای باز مجتمع‌های مسکونی تهران. معماری و شهرسازی پایدار، ۱۲(۱)، ۱۳-۲۶.	۴۲	متینی، م.، رضوانی، ن. س.، و احمدیان، ر. (۱۳۹۳). معیارهای طراحی محلات مبتنی بر رویکرد شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: محله فرهنگ مشهد) + بازنگری. فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، ۴(۱۵)، ۹۱-۱۱۲.
۴۳	قره‌بگلو، م.، فر، ع. ع.، و ایزدی، ع. (۱۳۹۲). ارتقای تعامل کودک با مکان در فضای باز مجتمع‌های مسکونی * موردپژوهی سه گونه فضای باز مسکونی در شهر تبریز. فصلنامه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، ۱۸(۲)، ۶۹-۸۲.	۴۴	شعیه، ا.، و شرفی، ش. (۱۳۹۲). ارزیابی عوامل موثر در ایمنی فضاهای تفریحی برای کودکان (مطالعه موردی: محله نیاوران تهران). نشریه اطلاعات جغرافیایی (سپهر)، ۲۳(۹۰)، ۱۸.
۴۵	کاشانی‌جو، خ.، هرزندی، س.، فتح‌العلومی، ا. (۱۳۹۱). بررسی معیارهای طراحی مطلوب فضای شهری برای کودکان، نمونه موردی: محله نظامیه تهران. نشریه معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، ۶(۱۱)، ۲۳۹-۲۴۹.	۴۶	سلطانی، ع.، و ضمیری، م. (۱۳۹۱). تحلیل عوامل موثر بر انتخاب روش انجام سفر دانش‌آموزان دبستانی. نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۱۷(۴۴)، ۱۷۹-۲۰۱.
۴۷	نوروزی، ع.، و نسترن، م. (۱۳۹۱). مکان‌گزینی بهینه فضاهای بازی کوی و محله با استفاده از تکنیک‌های GIS و AHP. نمونه موردی: محله کردآباد اصفهان. نشریه معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۵(۹)، ۳۸۷-۴۰۷.	۴۸	ابراهیمی، ج.، رضوانی، ن. س.، و منجیلی، آ. م. (۱۳۹۰). تدوین اصول طراحی فضاهای بازی کودکان با تأکید بر گروه سنی ۵ تا ۱۲ سال. نشریه باغ نظر، ۸(۱۹)، ۳۱.
۴۹	غفاری، ع.، نویی، م. ق.، و عمادی، خ. (۱۳۹۰). شهر دوستدار کودک: ارزیابی و مقایسه چگونگی پاسخگویی به اصول شهردوستدار کودک در بافت‌های جدید و سنتی ایران، نمونه موردی شهرک سپاهان شهر و محله جوباره اصفهان. فصلنامه هویت شهر، ۸(۱۸)، ۲۷-۳۸.	۵۰	مظفر، ف.، حسینی، س. ب.، باقری، م.، و عظمتی، ح. (۱۳۸۸). نقش فضاهای باز محله در رشد و خلاقیت کودکان. نشریه باغ نظر، ۴(۸)، ۵۹-.

جدول ۲: نمونه‌ای از اطلاعات دسته‌بندی شده مقالات منتخب بررسی شده در پژوهش

عنوان مقاله	سال	نشریه	نویسنندگان	نوع	اهداف و سؤالات	نتایج و یافته‌ها	نمونه	کلیدواژگان
شناسایی و ارزیابی عوامل کالبدی مؤثر بر قابلیت حضورپذیری فضای باز مجتمع‌های مسکونی برای کودکان ۳ تا ۶ ساله	۱۴۰۳	معماری و شهرسازی ایران	صبا مجیدی کشمیری حسن ظلیف	مقاله برگزیده از پایان‌نامه کارشناسی ارشد	شناسایی مؤلفه‌های کالبدی مؤثر در میزان حضورپذیری فضای باز مجتمع‌ها برای کودکان و اولویت‌بندی آنها با توجه به ابعاد حضورپذیری	حضورپذیری فضای باز توسط چهار عامل جهت‌گیری، خوگیری، خوگیری و یگانگی‌سازی قابل‌سنجش است و مؤلفه‌های کارآفرین مشخص مکان و تلفیق مکان در یگانگی‌سازی، شفافیت فضایی و توانایی نشاندن در جهت‌گیری، فعالیت و روزانه‌ها و منهای مکان در خاطره‌انگیزی و در نهایت شناخت حدود مکان و تفسیر کالبدی در خوگیری به ترتیب بیشترین تأثیر را بر قابلیت حضورپذیری فضای باز مجتمع‌های مسکونی دارند	فضای باز مجتمع‌های مسکونی	توده فضای باز حضورپذیری کودکان مجتمع مسکونی

جدول ۳: تعداد مقالات انتخابی در هریک از نشریات مورد تایید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و ارزیابی شده در پرتال نشریات علمی

عنوان نشریه	صاحب امتیاز	رتبه ارزیابی (سال ۱۴۰۲)	گروه علمی	تعداد
۱ معماری و شهرسازی آرمان شهر	شرکت مهندسين مشاور آرمان شهر	ب	هنر و معماری	۶
۲ معماری و شهرسازی پایدار	دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی	ب	هنر و معماری	۵
۳ مطالعات شهری	دانشگاه کردستان	الف	هنر و معماری	۴
۴ مطالعات شهر ایرانی - اسلامی	جهاد دانشگاهی	ب	هنر و معماری	۳
۵ هویت شهر	دانشگاه آزاد اسلامی	ب	هنر و معماری	۳
۶ شهر پایدار	انجمن علمی جغرافیا و برنامه ریزی شهری ایران	ب	علوم انسانی	۳
۷ باغ نظر	مرکز پژوهشی هنر، معماری و شهرسازی نظر	بین المللی	هنر و معماری	۲
۸ دانش شهرسازی	دانشگاه گیلان	ب	هنر و معماری	۲
۹ معماری و شهرسازی ایران	انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران	الف	هنر و معماری	۲
۱۰ جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)	مؤسسه غیرانتفاعی - غیردولتی آموزش عالی قشم	ب	علوم انسانی	۲
۱۱ جغرافیا و برنامه ریزی	دانشگاه تبریز	الف	علوم انسانی	۲
۱۲ جغرافیا و توسعه فضای شهری	دانشگاه فردوسی مشهد	ب	علوم انسانی	۲
۱۳ صفا	دانشگاه شهید بهشتی	الف	هنر و معماری	۱
۱۴ مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی	دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تابعه رشت	ب	علوم انسانی	۱
۱۵ مرمت و معماری ایران	دانشگاه هنر اصفهان	ب	هنر و معماری	۱
۱۶ پژوهش های معماری اسلامی	دانشگاه علم و صنعت با امتیاز قطب علمی معماری اسلامی	ب	هنر و معماری	۱
۱۷ نشریه اطلاعات جغرافیایی (سپهر)	سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح	الف	علوم انسانی	۱
۱۸ مطالعات جغرافیایی مناطق خشک	دانشگاه حکیم سبزواری	الف	علوم انسانی	۱
۱۹ برنامه ریزی توسعه کالبدی	دانشگاه پیام نور	الف	علوم انسانی	۱
۲۰ برنامه ریزی توسعه شهری و منطقه ای	دانشگاه علامه طباطبائی	الف	علوم انسانی	۱
۲۱ مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران	دانشگاه تهران	ب	علوم انسانی	۱
۲۲ مطالعات ساختار و کارکرد شهری	دانشگاه مازندران	ب	علوم انسانی	۱
۲۳ معماری و شهرسازی (هنرهای زیبا)	پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران	ب	هنر و معماری	۱
۲۴ مهندسی عمران امیرکبیر	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	ب	فنی و مهندسی	۱
۲۵ مدیریت شهری	پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی	ج	هنر و معماری	۱
۲۶ مسائل اجتماعی ایران	دانشگاه خوارزمی	ب	علوم انسانی	۱
جمع		۵۰		

جدول ۴: طبقه‌بندی محتوایی پژوهش‌های منتخب ((شماره منبع) بر مبنای دسته‌بندی جدول شماره ۱)

طبقه‌بندی محتوایی	کدهای مربوطه	فراوانی
با رویکرد مشخص	شهر دوستدار کودک (۱) (۴) (۲۱) (۳۳) (۴۲)، پیاده‌مداری (۱)، حق‌به‌شهر (۲) (۳) (۱۲)، تقویت حس اجتماعی (۲۵)	۱۰
فضای باز مجتمع مسکونی یا عرصه میانی	قابلیت فضای باز و تأثیر بر الگوهای فعالیت (۸)، عوامل موثر بر انگیزش بازی (۱۸) (۱۹)	۳
موضوعات ترکیبی	الگوی سفرهای تحصیلی و تأثیر بر خصوصیات رفتاری و اجتماعی کودک (۱)، نشانه‌ها و تأثیر بر مسیریابی کودک (۶) (۱۴)، کیفیات محیطی موثر بر جنبه تکاملی کودک (۷)، ویژگی محیطی موثر بر فعالیت فیزیکی و تحرک (۹)، عوامل موثر بر ادراک کودک (۱۷)، تأثیر چیدمان فضایی بر امنیت (۲۲)، قابلیت پیاده روی (۲۳)، فضای باز و تأثیر بر انتقال مفاهیم دینی (۳۰)، تأثیر ایمنی و امنیت در حضورپذیری (۳۲)، تأثیر پارک بر هویت‌بخشی اجتماعی (۳۹)، کیفیت فضای باز و اضطراب (۴۰)، عوامل موثر بر انتخاب سفر تحصیلی (۴۶)، فضای باز محله و تأثیر بر رشد و خلاقیت (۵۰)	۱۴
نسبت محیط، ویژگی‌ها و عناصر مربوط به آن با سایر موضوعات	محله	
محله دوستدار کودک	(۲) (۳) (۲۹)	۳
فضای مطلوب کودک (کودک محور)	ایجاد امنیت محیطی (۳۴)، مقایسه بافت سنتی و جدید (۳۶)	۱
ارائه اصول و معیارهای طراحی یا معیارها و شاخص‌های مؤثر	فضای باز مجتمع مسکونی یا عرصه میانی	۳
باهداف خاص	دوستدار کودک (۲۵) (۴۲)، محله مطلوب (۴۵)	۳
فضای بازی	سلامت روان کودک (۱۶)، احیای بازی‌های بومی (۲۸)، گروه سنی ۱۲ تا ۵ سال (۴۸)	۳
تجربه کودکی	فضای باز مجتمع مسکونی یا عرصه میانی	۲
محله	رضایتمندی و مقایسه بین‌نسلی (۴۱)	۱
سنجش و ارزیابی محیط	شهر دوستدار کودک (۱۳) (۲۶) (۴۹)، الگوی مسیریابی (۲۰)، کارکرد امنیت (۳۳)، عوامل موثر در ایمنی (۴۴)، مکان‌گزینی فضای بازی (۴۷)	۷
سایر		
رابطه کودک و محیط	فضای باز مجتمع مسکونی یا عرصه میانی	۱
محله	فرایند دلبستگی به مکان (۳۱)، ارتقا دلبستگی به مکان (۳۵)، مقایسه بافت سنتی و جدید (۳۷)، عوامل موثر بر دلبستگی به مکان (۳۸)	۴

مربوط به کودکان نمی‌توان بر گزارشهای خودسنجی و بازخورد کلامی خود کودکان اتکا کرد؛ بنابراین باید از جهت‌گیری بزرگسال‌محور، که پژوهش در مورد کودکان را به وجود می‌آورد، به سوی پژوهش مشارکتی‌تر با کودکان گام برداشت [۴۱]. در همین راستا لازم به ذکر است در پژوهش‌هایی که از پرسشنامه استفاده شده است، دو نوع پرسشنامه مرسوم است؛ پرسشنامه‌ای که در اختیار والدین قرار می‌گیرد و پرسش‌نامه تصویری مختص کودکان که جهت اعتبارسنجی نتایج^۱ انجام می‌شود. در رده سنی کمتر از ۶ سال نیز پرکردن پرسشنامه تصویری کودک با همراهی والدین انجام می‌شود.

روش تحقیق مرسوم دیگر در رابطه با فضاهای همجوار خانه و کودک، روش کیفی است. در مطالعات بررسی شده سه رویکرد متفاوت پدیدارشناسی، انتقادی و نظریه زمینه‌ای (در ۴ منبع) نیز مورد استفاده قرار گرفته‌اند. به علاوه تقریباً تمامی پژوهش‌ها بر مبنای مطالعات میدانی و پیمایشی شکل گرفته‌اند به غیر از یک مورد که مطالعه‌ای کتابخانه‌ای و با روش تحلیل محتوا جهت بررسی نقش فضاهای باز محله در رشد و خلاقیت کودکان انجام شده است. در راستای اهمیت دخیل کردن کودکان در فرآیند طراحی فضای شهری، روش‌های گردآوری دیگری نیز متناسب با کودک در میان پژوهش‌ها مشاهده می‌شود که از آن جمله می‌توان به مشاهده توسط پژوهشگر، مصاحبه (با کودک و والدین کودک)، عکاسی^۲ و نقاشی توسط کودک و نقشه‌های رفتاری اشاره کرد. در رابطه با تحلیل در مطالعات کیفی نیز، پژوهشگران از نرم‌افزارهای تحلیل کیفی Maxqda و Nvivo استفاده کرده‌اند. به علاوه در برخی مقالات پژوهش با تأکید بر یک روش تحقیق خاص انجام گرفته تا جاییکه در عنوان مقاله نیز به آن اشاره شده است، روش‌هایی که در تحقیقات مرتبط با محیط کودک مرسوم نبوده یا کمتر استفاده شده‌اند. در پژوهشی که [۴۲] انجام داده‌اند، راهبردهای ارتقاء دلبستگی کودکان به را با استفاده از QFD اولویت‌بندی کرده‌اند. تفاوت اصلی این فرآیند با سایر ابزارها در برنامه‌ریزی راهبردی مانند SWOT در این است که بر الویت‌بندی و تدوین راهبردها بر اساس خواسته‌ها و نیازهای کاربران تأکید دارد. در این پژوهش (منبع ۳۵)، راهبردهای مورد نظر جهت الویت‌بندی وارد ماتریس خانه کیفیت (HOQ) شده‌اند. در پژوهش دیگری (منبع ۴۷)، با استفاده از تکنیک‌های تصمیم‌گیری چند معیاره^۳، مکان‌گزینی بهینه فضای بازی، در دو مرحله غربالگری سایت توسط GIS و ارزیابی سایت (تحلیل و میانگین هندسی پرسشنامه کارشناسان) با تکنیک AHP انجام شده است.

به‌دست‌آمده‌اند، جهت‌گیری پژوهش‌های مرتبط، موضوعات و اهداف کار شده مرتبط با موضوع مشخص شده و محتوای آنها در نمودار ۶ طبقه‌بندی شده‌اند. بیشترین پژوهش انجام‌شده مربوط به موضوع شهر و محله دوستدار کودک (۱۲) پژوهش بوده است و پس از آن موضوعات تحرک و فعالیت مستقل و اصول طراحی فضای باز با تعداد ۴ پژوهش و ارتباط و تعامل کودک با محله، مشارکت، مسیریابی، مسیر مدرسه و دلبستگی به مکان در کودکان با تعداد ۳ پژوهش بیشترین تکرار را در میان پژوهش‌ها داشته‌اند.

۴-۲-۱. تعیین محوریت موضوعی و طبقه‌بندی محتوایی

پژوهش‌های منتخب بر مبنای جهت‌گیری که داشته‌اند در سه دسته ارائه شده‌اند (جدول ۴). گروهی از مقالات به خود شخص و تأثیرات محیط بر او تأکید کرده‌اند. دسته دومی مفاهیم خاصی را در ارتباط با فضاهای همجوار خانه و کودک مورد بررسی قرار داده‌اند و در نهایت گروه سوم بر ویژگی‌های مکانی خاص این فضاها پرداخته‌اند. کدگذاری در این بخش بر اساس عنوان مقالات انجام گرفته است.

در پژوهش‌های مرتبط با نسبت کودک و محیط، تأثیرات کودک بر محیط (کودک متغیر مستقل) و محیط بر کودک (محیط متغیر مستقل) در فضاهای همجوار خانه مورد بررسی قرار گرفته است. جدول ۵ به تفکیک نوع متغیر وابسته و مستقل موضوعات دسته‌بندی شده‌اند.

در برخی پژوهش‌های منتخب، اصول و معیارهای طراحی یا معیارها و شاخص‌های مؤثر مرتبط با فضاهای همجوار خانه ارائه شده یا مورد بررسی قرار گرفته‌اند که در قالب جدول ۶ جمع‌آوری و دسته‌بندی شده‌است.

۴-۲-۲. روش‌های تحقیق مرتبط با موضوع

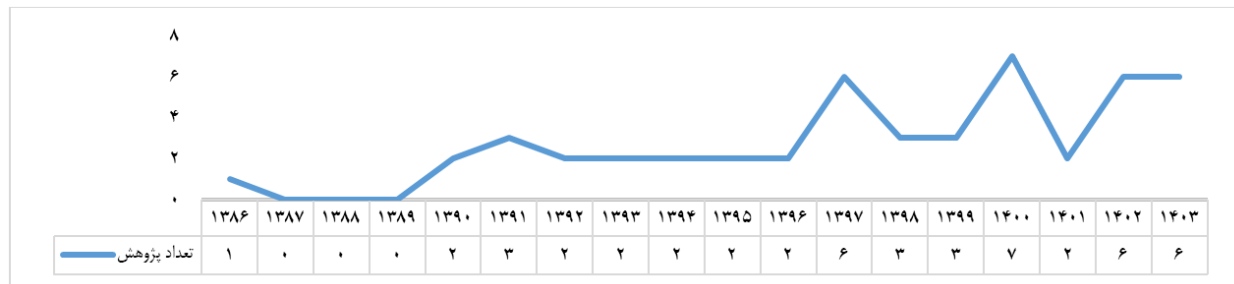
روش تحقیق و ابزارهای گردآوری و تحلیل داده مورد استفاده در پژوهش‌های بررسی شده در نمودار ۷ ارائه شده‌است.

روش تحقیق ترکیبی (کمی-کیفی) با رویکرد توصیفی-تحلیلی روشی مرسوم در بررسی‌های از این دست است. در این نوع روش تحقیق، بیشترین تعداد (۱۴ منبع) از پرسشنامه جهت گردآوری داده‌ها و جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای تحلیل آماری استفاده کرده‌اند. نرم‌افزارهای تحلیل آماری مورد استفاده در پژوهش‌ها عبارتند از: SPSS، Amos، Depth map، Googlemap، GIS، super decision، expert choice، Smartpls3. در مسیر شناخت نحوه درک و استفاده کودک از محیط، ابزارهای اندازه‌گیری ادراک و کاربردهای محیطی کودکان متفاوت با ابزارهای سنجش اندازه‌گیری تعاملات محیط بزرگسال است. از طرفی، در مطالعات

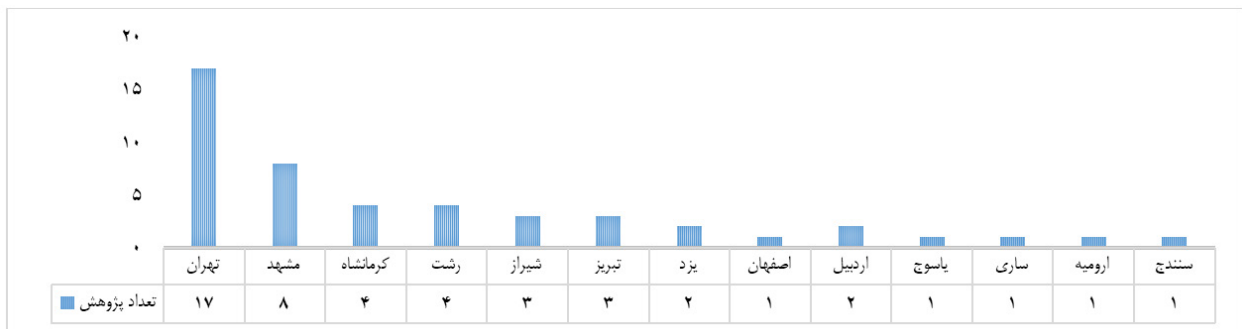
1. Result Validation

۲. عکاسی توسط ساکنین (REP)، Resident Employed Photography

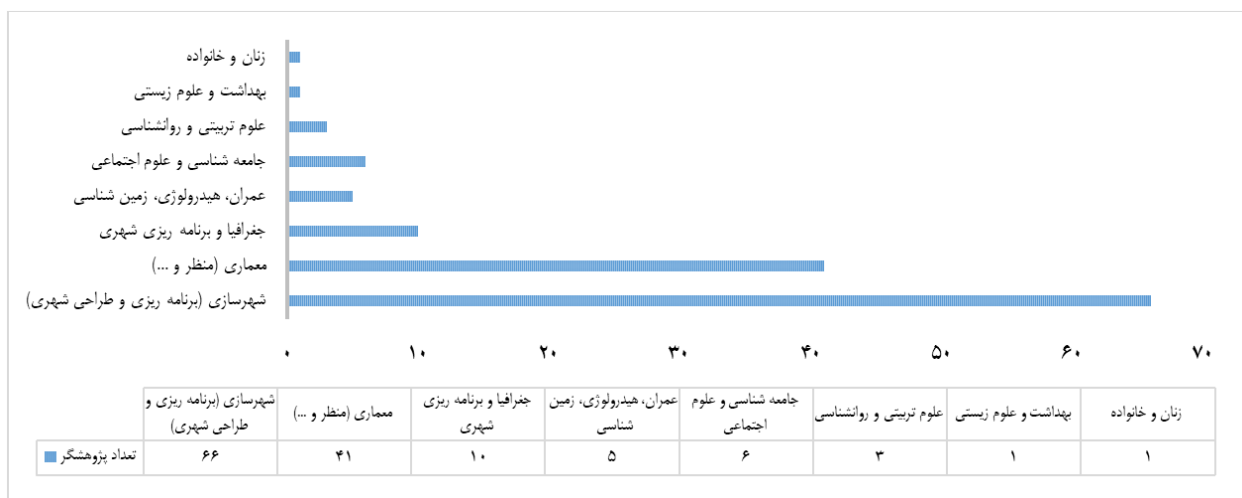
3. Multi Criteria Decision Making (MCDM)

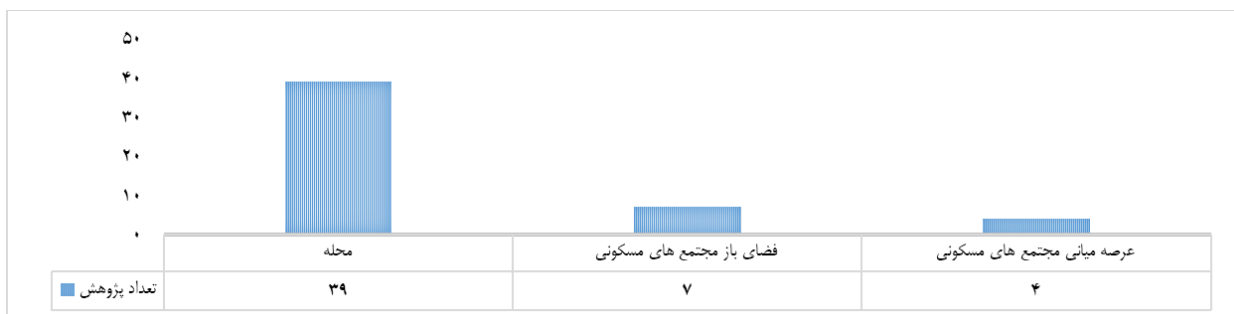
نمودار ۲: تعداد پژوهش‌های انجام شده به تفکیک سال

نمودار ۳: نمودار فراوانی شهرها در پژوهش‌های منتخب

نمودار ۴: تعداد نویسندگان حوزه کودک و فضاهای همجوار خانه به تفکیک تخصص و رشته نویسندگان

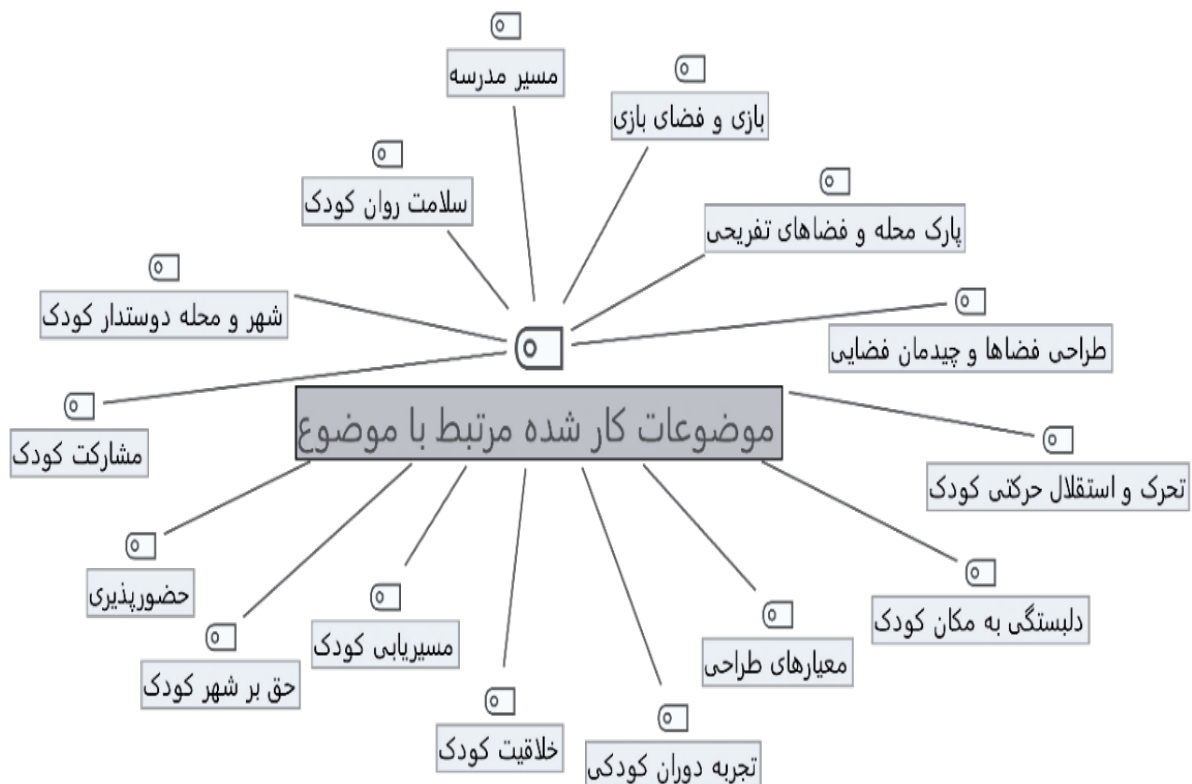

نمودار ۵: نمودار نوع بررسی فضای همجوار خانه و فراوانی هریک در پژوهش‌های منتخب

جدول ۵: نسبت کودک و محیط در پژوهش های منتخب ((شماره منبع) بر مبنای دسته بندی جدول شماره ۱)

محیط متغیر مستقل	کودک متغیر وابسته (شماره منبع)	فراوانی
الگوی سفر تحصیلی و پیاده‌مداری	خصوصیات رفتاری و اجتماعی کودک (۱)	
فضای باز مجتمع مسکونی	امنیت کودک (۴)، حضورپذیری (۵)، اضطراب کودک (۴۰)	
کیفیات و ویژگی های محیطی محله	جنبه های تکاملی کودک (۷)، تحرک و فعالیت فیزیکی (۹)، سلامت روان کودک (۱۶)، ادراک کودک (۱۷)، امنیت کودک (۲۲) (۳۴)، حضورپذیری (۳۲)	
قابلیت پیاده روی محله	پیاده روی کودک (۲۳)	۲۰
نشانه های محله	رفتار مسیریابی کودکان (۶)، مسیریابی کودکان (۱۴)	
تحولات محله	تجربه کودکی (۱۰)	
عرصه های میانی مجتمع مسکونی	استقلال حرکتی کودک (۱۵)، انگیزش بازی کودک (۱۸) (۱۹) (۲۴)	
محله دوستدار کودک	حسن اجتماعی کودک (۲۵)	
کودک متغیر مستقل	محیط متغیر وابسته (شماره منبع)	فراوانی
مشارکت کودک	شکل گیری محله دوستدار کودک (۱۲)، فضای باز مجتمع و تطابق با شهر دوستدار کودک (۲۱)، تهیه و اجرای طرح های محله (۲۷)	۳

نسبت کودک با محیط

نمودار ۶، موضوعات و اهداف کلی کار شده مرتبط با موضوع، خروجی از نرم افزار MAXQDA

جدول ۶: زیرمقوله‌ها و شاخص‌های بررسی شده یا استخراج شده در پژوهش‌های مورد بررسی ((شماره منبع) بر مبنای دسته‌بندی جدول شماره ۱)

مقوله اصلی	هدف یا رویکرد	زیرمقوله‌ها (شاخص‌های مربوطه، متون یا انگاره‌های توصیفی)	بستر	
شاخصه‌های محله‌دوستانه کودک	کالبدی - محیط‌زیستی (محیطی)	فضای سبز کافی، فاصله‌گذاری تا فضای بازی، تشویق پیاده رفتن و قدم‌زدن، امکان استفاده از دوچرخه، زیبایی محیط، پاکیزگی محیط، مسکن آبرومند، در اختیار بودن فضای کافی در منزل برای کودکان، زندگی در یک‌خانه امن و ایمن، استفاده از آب سالم و بهداشت شایسته، ایمنی فضای بیرونی، نبود آلودگی صوتی و سروصدای آزاردهنده، تنوع مکان‌های پرجاذبه برای فعالیت، ارتباط کودک با عناصر زنده فضا مثل گیاهان و حیوانات بی‌خطر، دفع مناسب پسماند، کارکرد و دسترسی فضایی، فاصله مناسب تا مدرسه و مهدکودک، فاصله مناسب تا مرکز اورژانس و بیمارستان		
	حق به شهر (۲) (۳)	اجتماعی - فرهنگی	فاصله مناسب تا مرکز اورژانس و بیمارستان، امنیت اجتماعی در فضاهای بازی کودکان، مشارکت کودکان در زندگی خانوادگی و اجتماعی، مصون بودن کودکان از خشونت، بهره‌کشی و سوءاستفاده، قابلیت ملاقات دیگر کودکان و بازی کردن با آنها، مشارکت کودکان در رویدادهای فرهنگی و اجتماعی، میزان تحصیلات مناسب والدین، دسترسی به خدمات اساسی، احساس اعتماد و پایداری به الزامات محیط‌های فیزیکی، وجود مکان‌های ملاقات با افراد هم‌سن‌وسال، وجود عناصر هویت‌بخش در محله، وجود مکان‌های تاریخی میراث‌فرهنگی در محله، تشویق به پاسداشت اتفاقات فرهنگی، کیفیت مناسب مراکز آموزش‌وپرورش کودکان	
	نهادی - حقوقی (سازمانی)	شناساندن حقوق کودکان به افراد اجتماع، استفاده از نظرات کودکان در خصوص محله و شهر، وجود نهادهای حمایت از حقوق کودکان در محله، نظام پایشی که ایمنی و سلامت محیط برای کودکان را پیوسته مورد ارزیابی قرار می‌دهد، حمایت قانونی از کودکان، توسعه راهبرد جامع و دقیق حقوق کودک، وجود نهادهای حمایت از خانواده، وجود قوانین و قواعد معین حمایت از حقوق کودکان، قوانین، قواعد، مقررات و استانداردهای برنامه‌ریزی که نیازها و نظرات کودکان را در نظر می‌گیرند، اختصاص بودجه حمایتی و در راستای ایجاد توسعه امکانات مربوط به کودکان	محله	
	کالبدی	نوع کاربری‌ها، تنوع محیطی، تناسب ارتفاعات، سرانه فضای بازی، امنیت، خوانایی، مقیاس، رنگ، بافت مصالح، کیفیت بصری، تراکم محله،		
	دسترسی	نوع مسیر، فواصل، نوع دسترسی‌ها در محله،		
	(۲۹)	موقعیت	جانمایی در محله، مجاورت	
	اکولوژیک	تعداد فضای سبز، مساحت فضای سبز، نظام طراحی فضای سبز، دید و منظر		
	فردی - اجتماعی	سن، درآمد، تجربه ناگوار، نوع محله		

ادامه جدول ۶: زیر مقوله‌ها و شاخص‌های بررسی شده یا استخراج شده در پژوهش‌های مورد بررسی ((شماره منبع) بر مبنای دسته‌بندی جدول شماره ۱)

مقوله اصلی	هدف یا رویکرد	زیر مقوله‌ها (شاخص‌های مربوطه، متون یا انگاره‌های توصیفی)	بستر
انگیزش بازی کودک (۲۴)	نظارت‌پذیری	نفوذپذیری دیداری مستقیم و غیرمستقیم والدین، محصور بودن فضا، هندسه فضا و تأمین نور مناسب	عرشه‌میان‌ی مجتمع‌های مسکونی
	خوانایی محیط کودک محور	هندسه فضا، ارتباط فضایی، به کارگیری رنگ‌های متنوع، استفاده از تصاویر و المان‌های طبیعی و مصنوع	
	عوامل محرک طبیعی	بهره‌گیری از پوشش گیاهی متنوع، فراهم کردن فرصت بازی کودک با عناصر طبیعی	
	تعاملات اجتماعی (نسلی - بین نسلی)	به کارگیری فضاهای اجتماع‌پذیر، تنوع فضایی	
	سرزندگی محیط	سرزندگی کالبدی (حضور محرک‌های طبیعی)، سرزندگی عملکردی (طراحی فضا با قابلیت‌های متنوع و انعطاف‌پذیری عملکردها)	
فضای بازی	تحریک حواس	تنوع و تغییرپذیری رنگ و حضور و بازی با محرک‌های طبیعی	محل
	تنوع بخشی به فضای بازی	افزایش سطح اختصاص یافته به فضای بازی، پیش‌بینی حوزه‌های بازی متنوع برای پاسخگویی به نیاز گروه‌های مختلف سنی کودکان، طراحی جذاب و خلاقانه کالبدی فضای بازی و مسیرهای منتهی به آن	
	احیاء بازی‌های بومی ایرانی	طراحی فضایی تجهیز شده برای شکل‌گیری بازی‌های بومی، آموزش بازی‌های بومی به کودکان	
	طبیعت محوری در طراحی	حضور طبیعت در تمامی حوزه‌های فضای بازی، فراهم کردن امکان تماس مستقیم کودکان با طبیعت	
	رعایت ضوابط ایمنی فضاهای بازی	رعایت نکات ایمنی در فضا سازی کلیت فضای بازی، رعایت نکات ایمنی در طراحی و رعایت ضوابط نصب تجهیزات	
	احیاء بازی‌های بومی در فضای بازی (۲۸)	فراهم کردن آسایش محیطی (در برابر آفتاب، باران، برف)، پیش‌بینی و تأمین امکانات رفاهی (سرویس بهداشتی، آشپزخانه)	
	فراهم کردن شرایط حضور کودکان معلول حرکتی	رعایت الزامات طراحی محیطی برای معلولان، سالمندان و کودکان، طراحی و اجرای تجهیزات بازی متناسب برای معلولان	
	جلب مشارکت ساکنین محله	مشارکت دادن کودکان و والدین در اجرای فضای بازی (با رعایت نکات ایمنی)، مشارکت‌دهی کودکان و والدین محله در طراحی فضای بازی	
	مدیریت پویا و خلاق	واگذاری تصمیم‌گیری در حوزه اقدامات فضای بازی به والدین و کودکان (با همکاری شهرداری منطقه و هیئت امنای محله)	

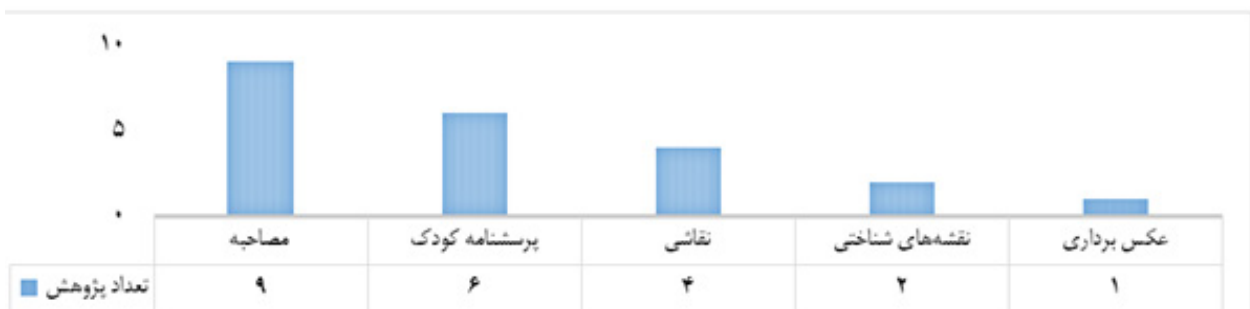
ادامه جدول ۶: زیر مقوله‌ها و شاخص‌های بررسی شده یا استخراج شده در پژوهش‌های مورد بررسی ((شماره منبع) بر مبنای دسته‌بندی جدول شماره ۱)

مقوله اصلی	هدف یا رویکرد	زیر مقوله‌ها (شاخص‌های مربوطه، متون یا انگاره‌های توصیفی)	بستر
ایجاد امنیت محیطی (۳۴)		شاخص‌های اجتماعی	ارتباط ادراکی کودک با محیط، ارتقای کیفیت فضای بازی در تعامل با کودک، توجه به هویت کودک، تأمین امنیت و ایمنی کودک
		شاخص‌های اقتصادی	رفاه در زندگی، کاهش فقر، تأمین مسکن و سکونت، صرفه اقتصادی
		شاخص‌های زیست‌محیطی	حذف آلودگی‌های زیست‌محیطی، پاکیزگی در محیط و حفاظت از طبیعت
		شاخص‌های کالبدی، فضایی	تأمین نیازهای کودکان در قالب خدمات آموزشی، درمانی، تفریحی، ورزشی، حمل‌ونقل، فضای بازی، وجود کیفیت‌های محیط روشنایی
کیفیت بافت محله		کیفیت بافت محله	گوناگونی، سازگاری، نفوذپذیری، مقیاس، الگو و دانه‌بندی، خوانایی، مسکن مطمئن
		کیفیت فضای باز	سرزندگی، تحرک و پویایی، هویت، فضای سبز و ارتباط با طبیعت، دسترسی پیاده، دسترسی سواره، انعطاف‌پذیری
		حقوق کودک	امنیت، امکانات فراغت با تأکید بر زندگی جمعی، آرامش
		مقایسه بافت سنتی و قدیم (۳۶)	الگوهای رفتاری، اختلاط اجتماعی، معاشرت
		تأمین نیازهای اقتصادی	موقعیت شغلی والدین، تأمین نیازهای کودکان
		امنیت روانی	بهداشت فضا، کیفیت رنگ محیط، صدا، آرامش، خلاقیت
		کیفیت حکمروایی بر فضا	نظارت‌پذیری، مشارکت پایدار کودکان در فرایند تصمیم‌گیری، سیستم پایدار
از دیدگاه کودک (۴۵)		فضای سبز، فضای بازی، سرزندگی، آرامش، هوای پاک، حضور عنصر آب، فضای سبز، حضور طبیعت، پاکیزگی محیط، حس تعلق، نظم، تنوع کاربری، همبستگی اجتماعی و نقش مثبت مدرسه	محله
مؤثر بر رشد و خلاقیت کودکان (۵۰)		مشارکت آگاهانه و فرایند تعامل با محیط، مقیاس متناسب با کودک، آسایش و ایمنی، شایستگی و پاسخگویی فضاها، دسترسی و نفوذپذیری فضاها و فضاهای برانگیزاننده و جذاب	محله

فضای مطلوب کودک (کودک محور)

روش تحقیق و رویکرد	ابزار گردآوری	روش یا ابزار تحلیل	شماره منبع
توصیفی-تحلیلی	پرسشنامه	نرم افزارهای آماری	(۲) (۳) (۹) (۱۰) (۱۳) (۱۷) (۱۸) (۲۰) (۲۶) (۳۰) (۳۱) (۳۴) (۳۶) (۳۹)
	مصاحبه و پرسشنامه	نرم افزارهای آماری	(۱) (۱۲) (۲۵) (۳۷)
	مشاهده و پرسشنامه	نرم افزارهای آماری	(۴) (۵) (۱۴)
	مشاهده و مصاحبه	نرم افزارهای آماری	(۱۶) (۲۳) (۳۳)
	عکاسی توسط افراد و مصاحبه	نرم افزارهای آماری	(۲۸)
	نقاشی کودک، مصاحبه و مشاهده	نرم افزارهای آماری	(۳۵) (۳۸)
کیفی	مصاحبه و مشاهده	تفسیر	(۲۳)
	مصاحبه	تفسیر	(۶)
	مشاهده	قیاس و بازخوانی داده های موجود	(۸)
	مصاحبه	نرم افزارهای تحلیل کیفی	(۱۱)
	نقاشی کودک	نرم افزارهای تحلیل کیفی و تحلیل تصویری	(۷)
	نقاشی کودک، مصاحبه و مشاهده		(۱۵) (۲۱) (۳۲)
	مصاحبه و عکاسی توسط افراد		(۲۴) (۲۷) (۲۹)
	مصاحبه و نقشه شناختی	تفسیر و تحلیل تصویری	(۱۹)
	مشاهده	swot	(۲۲)
	کتابخانه ای	تحلیل محتوا	(۴۰)

نمودار ۷: روش تحقیق و ابزارهای مورد استفاده در روند پژوهش های بررسی شده

نمودار ۸: تاکید بر مشارکت کودکان در روند انجام تحقیق (به عنوان جامعه آماری) و روش های گردآوری داده

سازد. عناصر و روابط فضایی برای کودک قابلیت ترکیب، تداعی و برگشت پذیری را دارد. در طی این دوران تصور کودک در مورد فضا به تدریج به ساختارهای انعطاف پذیر و برگشت پذیر توسعه می یابد و کودک کم کم از سوگیری خود محور به فضا فاصله می گیرد [۴۳]. تصاویر دوران کودکی میانه اغلب شامل کودکانی می شود که از نظر جسمی فعال و از نظر فکری کنجکاو هستند، دوستان جدیدی پیدا می کنند و چیزهای جدیدی یاد می گیرند. اما همانطور که آنتونی برایانت^۲، برایانا شاول^۳ و مانوئل وگا^۴ نشان می دهند، دوران

در ۲۶ پژوهشی که کودکان بخشی از جامعه آماری پژوهش بوده اند و به دوره های سنی کودکی توجه کرده اند؛ ۲ پژوهش بازه سنی ۳ تا ۶ سال، ۱ پژوهش بازه سنی ۴ تا ۱۴ سال، ۳ پژوهش فرد کمتر از ۱۸ سال، ۲ پژوهش دانش آموز بدون اشاره به سن و پایه تحصیلی و ۱۸ پژوهش بازه ای را در نظر گرفته اند که در مطالعات مرتبط با کودکی، دوره کودکی میانه^۱، نامگذاری می شود.

پیاژه دوران کودکی میانه، از ۷ تا ۱۲ سالگی را فضای عملیاتی عینی می نامد. کودک قابلیت تفکر منطقی را به دست می آورد و می تواند دیدگاه های متفاوت و مستقل از خود را متمایز و هماهنگ

2. Anthony Bryant
3. Brianna Shaw
4. Manuel Vega

1. Middle childhood

دیگری ارجحیت داشته یا آن را دوست دارد. این مکان‌ها برای کودکان، شادی به ارمغان می‌آورد و از ترک آن پشیمان یا مضطرب می‌شوند [۴۶]. مفهوم محیط دوستدار کودک^۳ حدوداً از ۵۰ سال گذشته مورد بررسی قرار گرفته است. تأثیرگذارترین سیاست در این زمینه - کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک^۴ در سال ۱۹۸۹ ظاهر شد و حمایت، تأمین، و مشارکت و پیشگیری را ترویج کرد، که مؤلفه‌های جهانی برای دوران کودکی در هر جامعه‌ای هستند، خواه شهری یا غیر شهری. تمرکز به ویژه بر این بود که چگونه سیاست و حکومت محلی می‌تواند کودکان و دیدگاه‌های آنها را از طریق، به عنوان مثال، رویکردها و روش‌های مشارکتی شامل شود. این تمرکز بر مشارکت نقطه عطف مهمی در گنجانیدن صدای کودکان در توسعه محیط‌های شهری بوده است [۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲]. در سایر مطالعاتی که به این موضوع پرداخته‌اند، تأکید بر شهر دوستدار کودک مشاهده می‌شود. در پژوهش بشیری و همکاران (منبع ۱) که با هدف ارائه راهکارهای کاربردی در حوزه شهر دوستدار کودک و پیاده‌مداری انجام شده، روند کار به این صورت بوده که با استفاده از مؤلفه‌های شهر دوستدار کودک و پیاده‌مداری، شاخص‌های ارزیابی استخراج شده و سپس الگوی سفرهای تحصیلی کودکان بر اساس آنها بررسی شده است. مشابه این پژوهش با همین رویکرد در پژوهش دیگری کارکرد امنیت بررسی شده است (منبع ۳۳) و در پژوهش متینی و همکاران (منبع ۴۲)، معیارهای طراحی محلات استخراج شده است. امکان‌سنجی کاربردی رویکرد شهر دوستدار کودک در پژوهش کمالی و همکاران (منبع ۴) و بررسی تطابق با ویژگی‌های شهر دوستدار کودک در پژوهش کریمی و جلیلی‌صدرآباد (منبع ۲۱) در مجتمع‌های مسکونی بررسی شده است.

در رابطه با نحوه استفاده از واژگان و مراد نویسنده، واژگانی که جهت معرفی فضای همجوار خانه استفاده شده‌اند در برخی پژوهش‌ها به طور دقیق معرفی شده و در برخی دیگر بدان پرداخته نشده است. به عنوان مثال، محله، در اکثر پژوهش‌ها به عنوان یک امر بدیهی انگاشته شده و راجع به مرز و محدوده و تعریف مشخص وابسته به آن توضیحی داده نشده است و در نهایت موضوع مورد تحقیق در یک محله که به نام آن اشاره شده بررسی شده است. به عنوان مثال در پژوهش عابدی و سعیدی‌منفرد (منبع ۱۴) در راستای مسیریابی کودکان در محله انجام داده‌اند، اشاره‌ای به محدوده و مرز محله در تحقیق مورد نظر نشده و پژوهش در محله سجاد مشهد انجام شده است. لذا در بیشتر این مطالعات مراد از محله، تقسیمات شهری و نامگذاری‌هایی است که بر محلات انجام شده است و در این مرز و محدوده به کودک اشاره و توجهی نشده است. تنها در یکی از پژوهش‌ها، محله مد

کودکی میانه پر از فرصت‌ها و چالش‌ها است [۴۴]. همچنین در میان پژوهش‌های بررسی شده ۱۱ مورد به مسئله جنسیت کودک در مرحله جمع‌آوری داده و یا تحلیل داده توجه کرده‌اند. به این صورت که در یکی (منبع ۶) صرفاً دختران مورد مطالعه قرار گرفته‌اند، در ۵ نمونه به انجام مطالعه روی دختران و پسران اشاره کرده و ۵ نمونه نیز سعی کرده‌اند تعداد مساوی دختر و پسر را در پژوهش مشارکت دهند.

۵. تفسیر یافته‌ها

پژوهش حاضر در گستره مطالعات حوزه کودک و محیط و به طور خاص فضاهای همجوار خانه، به سیر انتشار و تحول پژوهش‌های علمی در حوزه موردنظر در ایران به لحاظ ساختار و محتوا پرداخته است. آنچه از کلیت پژوهش‌ها بر می‌آید فراوانی مطالعات مرتبط با محله (۳۹ منبع) در مقایسه با فضای باز و عرصه میانی مجتمع‌های مسکونی (۱۱ منبع) است. در رابطه با تمرکز مکانی، شهر تهران با بیشترین فراوانی پژوهش‌های بیشتری را به نسبت سایر شهرها شامل شده است. پژوهش‌های منتخب در ۱۳ شهر مرکز استان انجام گرفته‌اند. از مابقی ۳۱ مرکز استان دیگر ایران، مابقی شهرها (۱۸ مرکز استان دیگر به علاوه سایر شهرستان‌ها) مطالعه‌ای در راستای موضوع انجام نشده است. این نشان از جوان بودن موضوع مورد بررسی در ایران و به اشباع نرسیدن مطالعات در هیچکدام از شهرها دارد و نیاز به توجه بیشتری در میان پژوهشگران و دانشگاهیان دارد.

موضوع شهر دوستدار کودک و به تبع آن محله دوستدار کودک با توجه به اینکه می‌توان گفت موضوع تازه‌ای در مطالعات مرتبط با محیط کودک نیست اما در مقالات منتخب (۱۲ مقاله) نشانی از اشباع موضوع و رسیدن به نتایج کاربردی در شهرهای ایران به چشم نمی‌خورد. در سه مطالعه (۲) و (۳) محله دوستدار کودک با تأکید بر رویکرد حق به شهر به عنوان محله‌ای که حق کودک در آن رعایت می‌شود [۴۵]. بررسی شده است. اما نکته قابل تامل در پژوهش‌ها عدم توجه به واژگان دقیق و استفاده صحیح از آنها است. به عنوان مثال در پژوهشی که ضرغامی و باقری (منبع ۲۹) به شناسایی مؤلفه‌های مکان دوستدار کودک در محله پرداخته‌اند، واژه‌های دوستدار کودک^۱ و دوست‌داشتنی کودکان^۲ به جای یکدیگر در بخش‌های مختلف مقاله مورد استفاده قرار گرفته‌اند. به نحوی که پژوهشگران اشاره کرده‌اند، در پیشینه مؤلفه‌های محیط دوست‌داشتنی کودک را بررسی کرده‌اند در حالی که در جمع‌بندی مطالعات، مؤلفه‌های محیط دوستدار کودک ارائه شده است. مکان دوست‌داشتنی کودک مکانی ویژه در نظر گرفته می‌شود که برای کودک بیش از هر مکان

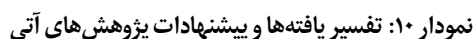
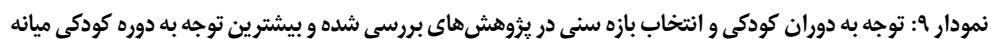
3. child-friendly environments (CFE)

4. the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC)

1. Child-friendly

2. children's favorite places

نظر پژوهش به طور خاص و دقیق تعریف شده است. در پژوهش مذکور (منبع ۴۷)، مراد از محله سلسله مراتبی از سکونتگاه شهری است که حدود ۵۰۰ نفر در آن ساکن هستند و برای بسیاری از کاربری‌ها مانند فضای بازی و دبستان، شعاع دسترسی مطلوب از ۵۰۰ متر تجاوز نمی‌کند. در برخی دیگر از پژوهش‌ها نیز محله به عنوان یک فضای شهری مورد بررسی قرار گرفته است. در پژوهش عابدینی و همکاران (منبع ۳) که این امر در عنوان مقاله مشهود است و با هدف ارتقای فضاهای شهری دوستدار کودک

در ادامه به اهم موضوعات مورد بحث پیرامون مطالعات کودک و فضاهای همجوار خانه در حوزه معماری و شهرسازی که می‌توانند پیشنهاداتی جهت پژوهش‌های آینده باشند اشاره می‌گردد:

– باتوجه به تفاوت‌های کالبدی، فرهنگی و اجتماعی حاکم بر اقصی نقاط ایران و ویژگی‌های منحصر به فرد هریک از شهرها، تمرکز بر موضوع کودک فضاهای همجوار خانه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. به علاوه در ارتباط با معیارها و شاخص‌های طراحی فضاهای مرتبط با کودک نیز می‌توان همین روند را به سمت بومی شدن معیارها بر اساس کالبد مورد بررسی در هر شهر هدایت کرد.

– در مطالعات این حوزه، توجه به کودکان در محیط روستایی صورت نگرفته است. تمرکز بر روستاهای ایران و نحوه ارتباط کودک با فضای همجوار خانه می‌تواند نتایج قابل توجهی به ارمغان آورد.

– باتوجه به ازدیاد شهرک‌های مسکونی و مجتمع‌های آپارتمانی در شهرهای مختلف ایران، به نظر می‌رسد توجه به فضای باز این گونه بسترهای مسکونی می‌تواند در پژوهش‌های آتی بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

– مطالعه حوزه مورد نظر در گونه‌های مختلف مسکونی (محلّه و فضای باز مجتمع‌ها) و به طور خاص در مطالعات قیاسی و تطبیقی می‌تواند مورد توجه پژوهش‌های آتی قرار گیرد.

– محلّه آن‌طور که از تعاریف اولیه مشخص است، پیش از هر چیز بستری اجتماعی برای ساکنین است، باتوجه به اینکه این مهم در مطالعات مرتبط با کودکان بسیار اندک مورد توجه قرار گرفته است؛ تمرکز بر این موضوع می‌تواند از فرصت‌های پژوهش‌های آتی برای پژوهشگران باشد.

– تأکید بر سن کودکی، انتخاب دقیق بازه سنی و توجه به ویژگی‌های کودکی امر مهمی است که در پژوهش‌های این حوزه می‌بایست مورد توجه قرار گیرد.

– بهره‌گیری از مشارکت مستقیم کودک در انجام تحقیق، مورد توجه پژوهشگران این حوزه است؛ لذا استفاده از روش‌های خلاقانه جهت هرچه بیشتر درگیر کردن کودک با موضوع در راستای یافتن داده‌های دقیق‌تر باید مورد توجه قرار گیرد. ضمن اینکه روش‌های گردآوری داده می‌بایست متناسب با سن کودک و توانایی‌های وی باشد. به علاوه باتوجه به اینکه در تعداد اندکی از پژوهش‌ها به جنسیت کودک توجه شده است، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، هم در مرحله گردآوری داده و همچنین تحلیل داده، این مهم یعنی تفاوت‌های پسران و دختران از جنبه‌های مختلف (امکان حضور، اجازه والدین، امنیت و...) مدنظر قرار گیرد.

محلّه‌ای انتخاب شده است (منبع ۴۹). در رابطه با فضای باز و عرصه میانی مجتمع‌های مسکونی تعدادی از پژوهش‌ها تعریف کلی از مجتمع مسکونی و فضای باز آن ارائه کرده‌اند، برخی این تعریف کلی را نیز ندارند؛ اما در برخی پژوهش‌ها، پژوهشگران مراد خود از بستر مورد بررسی را دقیق مشخص کرده‌اند. به عنوان مثال در پژوهش میرصفا و همکاران (منبع ۱۵) مشخص شده است که منظور از عرصه‌های میانی، فضاهای نیمه‌باز مانند پیلوت، فضاهای باز مانند فضاهای بازی کودکان، حیاط، فضاهای سبز، بام و فضاهای بسته مانند فضاهای ورزشی، راهروها، پارکینگ، لابی و سالن اجتماعات است.

موضوع مورد توجه دیگر در مطالعات انجام شده بازی کودک است که در اشکال مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است. در سه پژوهش به انگیزش بازی پرداخته شده است. عوامل مؤثر بر ایجاد و افزایش انگیزش بازی کودک در عرصه میانی مجتمع مسکونی و در پژوهش دیگری مدل علی روابط متغیرهای عملکردی-کالبدی و انگیزش بازی کودک ارائه شده است (منبع ۱۸ و ۱۹). همچنین شفایی و همکاران (منبع ۱۹)، معیارهای طراحی فضای باز جهت انگیزش بازی کودک را ارائه کرده‌اند. همین موضوع اصول طراحی فضای بازی در پژوهش دیگری با تأکید بر بازی‌های بومی در محلّه (منبع ۲۸) و در پژوهش دیگری با تأکید بر گروه سنی خاص (منبع ۴۸) انجام شده است. در رابطه با فضای بازی و نحوه مکان‌گزینی بهینه آن در محلّه نیز پژوهشی انجام شده است (منبع ۴۷) که به نظر می‌رسد روش تحقیق مفصل، دقیق و محقق‌ساختی که در آن ارائه شده می‌تواند در پژوهش‌های آینده نیز مورد استفاده قرار گیرد. در همین رابطه پارک‌های محلّه‌ای و فضاهای تفریحی محلّه در سه پژوهش (منبع ۲۲، ۳۹ و ۴۴) بررسی شده‌اند.

۶. نتیجه‌گیری

حجم روزافزون مطالعات در زمینه‌های مختلف نیاز به تفسیر و تلخیص آنها، تشخیص حوزه‌های پژوهشی پرتکرار و نیز یافتن شکاف‌های پژوهشی جهت یافتن موضوعات جدید برای پژوهش‌های آینده، از دلایلی هستند که ضرورت واکاوی در پژوهش‌های انجام شده پیشین را مشخص می‌کند. پژوهش پیشرو با مروری نظام‌مند به این مهم در پژوهش‌های فارسی‌زبان با موضوع کودک و فضاهای همجوار خانه پرداخته است.

تعداد و حجم نسبتاً اندک پژوهش‌های موجود در این زمینه، حاکی از جوان و کم‌عمق بودن موضوع و تمرکز کم پژوهشگران بر آن بوده است. تقریباً این‌گونه می‌توان ادعان کرد که موضوع مورد بحث جز مواردی است که هنوز به حد اشباع در هیچ یک از زمینه‌های موضوعی نرسیده و می‌تواند از فرصت‌های آتی علاقه‌مندان برای پژوهش برشمرده شود.

9. Minha, A, Muhajarine, N, Janus, M, Brownell, M, Guhn, M. (2017). A review of neighborhood effects and early child development: How, where, and for whom, do neighborhoods matter? *Health & Place*, 46, 155- 174. 10.1016/j.health/ place.2017.04.012.
10. Diez Roux, A. V., & Mair, C. (2010). Neighborhoods and health. *Annals of the New York academy of sciences*, 1186(1), 125-145.
11. Rollings, K. A., Wells, N. M., & Evans, G. W. (2015). Measuring physical neighborhood quality related to health. *Behavioral Sciences*, 5(2), 190-202.
12. Woolcock, G., Gleeson, B., Randolph, B. (2010). Urban research and child-friendly cities: a new Australian outline. *Children's Geographies*, 8(2), 177-192. 10.1080/14733281003691426.
13. Kytta, M. (2003). Children in Outdoor Cone texts-Affordances and Independent Mobility in the Assessment of Environmental Child Friendliness. Helsinki University of Technology.
14. Loebach, J. E., Gilliland, J. A. (2016a). Free range kids? Using GPS-derived activity spaces to examine children's neighborhood activity and mobility. *Environment and behavior*, 48 (3), 421-453.
15. Loebach, J., Gilliland, J. (2016b). Neighbourhood play on the endangered list: examining patterns in children's local activity and mobility using GPS monitoring and qualitative GIS. *Children's Geographies*, 14 (5), 573-589.
16. Carson, V., Hunter, S., Kuzik, N., Gray, C. E., Poitras, V. J., Chaput, J. P., ... & Tremblay, M. S. (2016). Systematic review of sedentary behaviour and health indicators in school-aged children and youth: an update. *Applied physiology, nutrition, and metabolism*, 41(6), S240-S265.
17. Kemple, K. M., Oh, J., Kenney, E., & Smith-Bonahue, T. (2016). The power of outdoor play and play in natural environments. *Childhood education*, 92(6), 446-454.
18. Nicksic, N. E., Salahuddin, M., Butte, N. F., & Hoelscher, D. M. (2018). Associations between parent-perceived neighborhood safety and encouragement and child outdoor physical activity among low-income children. *Journal of Physical Activity and Health*, 15(5), 317-324.
19. Moein, M. (2002). Moein Persian Dictionary, Rahe no publication. (In Persian)
20. Murphy, M. L. (2001). The American Heritage® dictionary of the English language. Dictionaries:

— رابطه کودک و محیط در تعداد محدودی از مقالات بررسی شده است و نیاز است بیشتر موردتوجه قرار گیرد. باتوجه به اهمیت محیط و اهمیت تأثیرات آن بر کودکی، مطالعه تجربه کودکی، مقایسه در بسترهای مختلف و تأثیرات آن بر بزرگسالی که بسیار اندک به آن پرداخته شده است و برای پژوهش‌های آتی می‌تواند موضوع جالب‌توجهی باشد.

— در مطالعات مرتبط با رویکرد شهر دوستدار کودک، انتظار می‌رود فعالیت در این زمینه بیشتر به سمت کاربردی‌تر شدن پژوهش‌ها در جهت تلاش برای تبدیل محلات شهری به محله دوستدار کودک و یا حتی نزدیک‌شدن به معیارهای مشخص آن، در تمامی شهرهای ایران، سوق پیدا کند.

References

1. UNICEF. (2018). child friendly cities and communities.
2. Panda, A., Sa, B. S., & Das, S. (2024). Child-Friendly Approaches in Context to Neighbourhood Streets - A Case of Ward No 17, Rourkela. *International Journal for Research in Applied Science & Engineering Technology (IJRASET)*, 12(V).
3. Mirqolami M, Qarabeigloo M. CPC (Child Preceptor City): Revising CFC (Child Friendly City) Model in an Islamic Iranian Context. *JRIA* 2019; 7 (1):109-128. (In Persian)
4. Olsen, J. R., Mitchell, R., McCrorie, P., & Ellaway, A. (2019). Children's mobility and environmental exposures in urban landscapes: a cross-sectional study of 10–11 year old Scottish children. *Social Science & Medicine*, 224, 11-22.
5. Hashim, H., Hashim, S. F., & Shuib, K. B. (2019). Child friendly urban neighborhood in Putrajaya, Malaysia. *People: International Journal of Social Sciences*, 5(3), 531-551.
6. Harvey, C., Aultman-Hall, L. (2016). Measuring urban streetscapes for livability: A review of approaches. *The Professional Geographer*, 68 (1), 149-158.
7. Marzi, I., Reimers, A. K. (2018). Children's independent mobility: Current knowledge, future directions, and public health implications. *International journal of environmental research and public health*, 15 (11).
8. Masoumi, H, van Rooijen, M, Sierpinski, G(2020). Children's Independent Mobility to School in Seven European Countries: A Multinomial Logit Model. *Environmental Research and Public Health*, 17.

- Patterns for Designing" Near Home Area" As a Compensation of Minimal Housing. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 6(11), 153-165. (In Persian)
33. Sasani, M, Einifar, A, Zabihi, H. (2016). An Analysis of Relation Between Quality of In-between Space and Human-Environment concepts in Residential Complexes Case studies: selected residential complexes in shiraz. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 21(2), 69-80.
 34. Sadegh Saberi, M., Ghadrjani, R., & Hajian Zaidi, M. (2016). Designing a space for children's social action in the open area of residential complexes with a creative approach and social interactions. *Art and Architectural Studies*, 13, 13-27. (In Persian)
 35. Khakzand, M, Baghalian, A. (2016). Investigation of influential parameters on improvement of social interaction in open and semi open areas of residential complexes (a case study: zone 22 of Tehran municipality). *Journal of Iranian Architecture & Urbanism(JIAU)*, 7(1), 19-28. (In Persian)
 36. Masoomi M, mirkhatib A. (2017). The Impact Of Open Spaces Designing To Create place Attachment In Residential Complexes (Case study: sheshsad dastgah residential complexes in mashhad city). *Geographical Research*; 32 (3), 52-73. (In Persian)
 37. Shahpouri, F and Moztarzadeh, H. (2022). investigating the interaction between user and semi-open spaces in contemporary residential units using space syntax. *Journal of Architectural Thought*, 6(12), 133-149. (In Persian)
 38. Jalili, M. , Einifar, A. and Talischi, G. (2013). Open Space of Residential Complexes and Environmental Responsiveness: A Comparative Study of three Residential Complexes in Hamadan. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 18(19), 57-68. (In Persian)
 39. Liberati, A., Altman, D. G., Tetzlaff, J., Mulrow, C., Gøtzsche, P. C., Ioannidis, J. P., Clarke, M., Devereaux, P. J., Kleijnen, J., & Moher, D. (2009). The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate health care interventions: explanation and elaboration. *Annals of internal medicine*, 151(4), W-65-W-94.
 40. PRISMA_2020_checklist.(2020). http://prismastatement.org/documents/PRISMA_2020_checklist.pdf.
 - Journal of the Dictionary Society of North America, 22(1), 181-199.
 21. Civil Code of the Islamic Republic of Iran. (1981). Article 1201. (In Persian)
 22. Madrid-Solorza, S., Marquet, O., Fuentes, L., & Miralles-Guasch, C. (2023). Urban Vitality Conditions and Neighborhood Satisfaction in a Latin American City: The Case of Santiago de Chile. *Journal of Urban Planning and Development*, 149(3), 05023018.
 23. Molashahi, H, Maleki Moghadam, M. (2024). Identifying Neighborhood Problems with a Neighborhood-Based Planning Approach (Case Study: Neighborhood 49, District 2, Zahedan Municipality). 3(7), 39-52. (In Persian)
 24. Heydari, M. T. and taromi, A. (2020). A Review of the Neighborhood Conflict Transition and Its Application in the Neighborhoods of the Iranian-Islamic City. *Urban Planning Knowledge*, 4(1), 73-96. (in Persian)
 25. Ghasemi, A. (2018). Neighborhood System in Isfahan during the Safavid Era. *Urban Development Studies*, 2(2), 105-119. (In Persian)
 26. Booi, H., & Boterman, W. R. (2020). Changing patterns in residential preferences for urban or suburban living of city dwellers. *JOURNAL OF HOUSING AND THE BUILT ENVIRONMENT*, 35(1), 93-123.
 27. Richardson, E. A., & Mitchell, R. (2010). Gender differences in relationships between urban green space and health in the United Kingdom. *Social Science & Medicine*, 71(3), 568-575.
 28. Lynch, K. (2018). *The Image of the City*, (M. Mozayani, Trans.). Tehran University Press. (In Persian)
 29. Shekouei, H. (2013). *Philosophy of Geography*. Gitasheni Publications. (In Persian)
 30. Hossein, Z., Farah, H., & Kamal, R. M. (2011). Investigating the relationship between satisfaction with residential complexes and the impact of residential complexes on human relationships (case study of several residential complexes in Tehran). 5(8), 103-118. (In Persian)
 31. Hosseini, A. , salehinia, M. , shafaei, M. and Saleh Sedghpour, B. (2021). Design Principles of the Middle Area for Kids' Motivation to Play. *Soft feh*, 31(1), 69-82. (In Persian)
 32. Madani, R. and Shafaei, M. (2014). Principle

46. Chawla, L. C. P. A. (1992). 'Human Behavior and Environments: Advances in theory and research. Volume 12: place attachment. Eds Irwin Altman and Setha M. Low. In: New York: Plenum Press.
47. Cele, S. (2015). Childhood in a neoliberal utopia: Planning rhetoric and parental conceptions in contemporary Stockholm. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 97(3), 233-247.
48. Lynch, K. (1977). *Growing Up in Cities*, Massachussets. In: MIT Press.
49. Moore, R. C. (2017). *Childhood's domain: Play and place in child development*. Routledge.
50. Riggio, E. (2002). Child friendly cities: good governance in the best interests of the child. *Environment and Urbanization*, 14(2), 45-58.
51. Universal-Declaration-of-Human-Rights. (2021). Retrieved 22 December 2021 from
52. Ward, C., & Golzen, A. (1978). *The child in the city*. Architectural Press London.
41. Einifar, A., Izadi, A. and Gharehbaglou, M. (2012). Typology of Research Methods in Environmental Studies about Children. *Journal of Architecture and Urban Planning*, 5(9), 87-103.
42. Daneshpour, S., NoghreKar, A. N., & Salarpour, A. A. S. (2017). Comparing the relationship between children and the neighborhood in traditional and new neighborhoods (Case study: Saghari Sazan and Golsar neighborhoods in Rasht). *Journal of Iranian Islamic City Studies*, 7(27), 5-16.
43. Piaget, J. (1963). The attainment of invariants and reversible operations in the development of thinking. *Social research*, 283-299.
44. Charlesworth, L., Wood, J., & Viggiani, P. (2011). Middle childhood. Hutchison (Ed.). *Dimensions of Human Behavior. The Changing Life Course*, 182-198.
45. Fasihi, H., Parizadi, T. and Azadi Bakhshayesh, S. (2024). The Approach of Right to the City in Child-Friendly Neighborhoods: the case study of Khajeh Nezamolmolk Neighborhood in Tehran. *Sustainable city*, 7(2), 95-112. (In Persian)